

Velja po pošti:
za celo leto naprej .. K 40.—
za en mesec .. " 3.50
za Nemčijo celoletno .. " 45.—
za ostalo inozemstvo .. " 50.—
V Ljubljani na dom:
za celo leto naprej .. K 35.—
za en mesec .. " 3.—
V spravi prejemov mesečno .. 2.50
Sobotna izdaja:
za celo leto .. K 8.—
za Nemčijo celoletno .. " 10.—
za ostalo inozemstvo .. " 12.—

SLOVENEK

Inserati:
Enostolpna pettirista (72 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat .. " po 50 v
za dva- in večkrat .. " 45
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.
Poslano:
Enostolpna pettirista K 1.—
Izhaja vsak dan izvenredno ne delje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vzorni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne branilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 28.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 180.

Ljubljana manifestira za Jugoslavijo.

Prva sobota, prva nedelja pomladi. Sedemdesetletni jubilej marčne revolucije — prebujenja narodov l. 1848. Takrat se je šele rodila narodna zavest, ko je ljudstvo v Ljubljani po dogodkih na Dunaju in v Pragi Pred Tranco demonstriralo proti nezgodnemu pritisku nemškega absolutizma in policijskega sistema ministrskemu predsedniku Metternichu. A danes ob sedemdesetletnici so te latentne sile naroda našle prost izhod in zadobile svobodno trdno obliko v zahtevi po neodvisni lastni jugoslovanski državnosti. Dneva, ko smo o priliki oddaje ženskih podpisov jugoslovanskemu klubu, pozdravljali v svoji sredi reprezentanta slovenskega juga monarhijske v borbi za neodvisnost dr. Korošca, sta kot velika pesem svobode, po kateri kličejo naša žejna, razpaljena srca. Še nikdar ni združen in edin narod v prestolici Slovenije praznoval takega zmagovalstva narodne samozvesti, ljubezni in discipline, kakor sedaj. Z vonjem rož in solnca napolnjeno pomladno ozračje je bilo nasičeno klincev tisoč in tisočglavih množic po lastni domovini, združeni svobodni jugoslovanski domovini brez tujega jerobstva in tujih valpetov. Kdor je preživel te zgodovinske trenutke, tega ni strah bodočnosti, vključ grmenju topov in udarcev jekla. Kdor je videl svečano razpoloženje množice, ki je prisegla, da se hoče boriti do zadnjega diha za jugoslovansko svobodo, naj pride življenje ali smrt, ta ne bo dvomil niti za hip o uresničenju našega ideala. In nasprotnik, ki bi si po teh dneh še upal trditi, da ni jugoslovanska deklaracija izraz celokupne volje našega naroda, je ali slep, ali pa namenoma laže. Mogočno kot prorokba so izzvenele besede, ki jih je govoril dr. Korošec raz balkon mestnega magistrata nepreglednim množicam: »Ta plameneč ogenj jugoslovanskega navdušenja bo sežgal vse ovire, ki se nam stavijo nasproti.«

Bila sta sobota in nedelja naroden delopust v sredi težkega dela za življenje naroda. V sredi solz, trpljenja in bolesti so delavne sile v središču Slovenije preštele prvič slovesno svoje vrste, odkar smo začeli v svojih srcih vroč diha novega žarkega solnca, ki nam je zazarelo v jugoslovansko deklaracijo. Narodno ženstvo je izročilo mogočne folijante do sedaj nabranih ženskih podpisov. In jih je veliko število — več kot dva krat stotisoč. Dr. Korošec je vzkliknil na nedeljskem shodu: »Dr. Krek, ko bi Ti bil navzoč na današnjem zborovanju, bi vzkliknil: Prijatelj bitka je dobljena!«

Spontano so se razvile te manifestacije naroda v zmagovalne jugoslovanske ideje. Razburkano morje množice je kipel in valovalo kot orkan in dajalo duša svojemu čustvovanju. Prizori na kolodvoru, na ulicah, pred magistratom, pred »Unionom« in v veliki dvorani »Uniona« so neizbrisni. Videli sem ljudi, ki so zrl večkrat na bojišče mirno smrti v obraz, kako so v teh trenutkih jokali ganotja kakor otroci. Ni bilo zaman mučeništvo naroda teh let. Vse se je vršilo neprisiljeno in tako prisrčno, brez vsake agitacije. Naznanjeno je bilo samo, dr. Korošec pride ob tej in tej uri in množice so prišle. In vse je bilo tako dostojno in veličastno, narod se je zavedal važnosti trenutka in svojega ponosa. Manifestiralo je v soboto in nedeljo za jugoslovansko državno misel — krog 15.000 ljudi, a brez najmanjšega izgreda. Policijska topot ni imela dela. In strah in upanje nasprotnikov, da pride do demonstracij, je bilo prazno.

Veličastna sta bila ta dneva, važen mejnik zgodovini našega naroda. Z novim upanjem in z novo prožnostjo gremo na delo, da bo čimprej prišlo vstajenje jugoslovanskega naroda iz dolgega težkega suženjstva.

Naš narod zaupa svoji parlamentarni elegaciji, združeni v Jugoslovanskem klubu, narod zaupa popolnoma voditelju Jugoslovanskega monarhijskega dr. Korošcu.

Prometej, priklenjen na živo skalo

toliko in toliko let, zadobiva novo moč. Okovi verig že pokajo in se trgajo, velikan vstaja. Orli, ki so mu tako dolgo ključali srce in drob, postajajo nemirni in preplašeni. Še en sunek in kmalu se velikan Prometej osvobodi verig in trpljenja.

Narodna volja po svobodi in združenju Jugoslovancev v lastni državi je močna in ne odneha. In narod, ki tako misli in čuti, mora doseči lepšo bodočnost in vstajenje.

Danes je vseh živih dan!

× × ×

Sprejem na kolodvoru.

Kmalu po peti uri v soboto popoldne so se pričeli ljudje zbirati pred glavnim kolodvorom, da pozdravijo načelnika Jugoslovanskega kluba in manifestirajo za našo jugoslovansko misel. Prihajali so neprestano od vseh strani in proti 6. uri je bil prostor pred kolodvorom poln občinstva, ki je nestrno pričakovalo prihoda vlaka. Tudi peron je bil natlačeno poln. K sprenju so prišle zastopnice slovenskega ženstva z gospo županjo dr. Tavčarjevo in gđ. Cilko Krekovo na čelu, dalje državni poslanci dr. Lovro Pogačnik, dr. Ravnihar in Gostinčar, deželni poslanci dr. Gregorič, dr. Novak in Ribnikar, več občinskih svetnikov in nepregledna množica ljudi brez razlike stanu in stranke.

Ob pol 7. uri je brzovlak počasi privozil na kolodvor. Oči vseh so se uprle v železniške vozove in iskale voditelja jugoslovanske državnozbornske delegacije. Ko so ga zagledali, so zaorili navdušeni živokliči, žene in dekleta so vihtele v pozdrav bele robce, moški pa klobuke. Zadonela je pesem »Lepa naša domovina«, katero je pelo vse zbrano občinstvo. Ko je stopil dr. Korošec iz voza, ga je v hipu obstopilo ženstvo ter ga pripeljalo pred glavni vhod, kjer je čakala deputacija. Petje in navdušeni pozdravni kliči so malodane preglušili pozdravne besede gospe Franje dr. Tavčarjeve, ki je izvajala:

Visokočastiti gospod načelnik! S srčnim veseljem izpolnjujem ob nabiralk podpisov za majniško deklaracijo poverjeno mi nalogo, da Vam zakličem ob prihodu v našo belo Ljubljano »dobro došli«. S tem večjim veseljem storim to, ker smo iz vsega Vašega nastopa spoznali, s kolikim razumevanjem in koliko ljubeznijo ste odločeni delovati tudi v naprej za dosego našega vzvišenega cilja, za dosego svobode in neodvisne jugoslovanske države. Pozdravljam Vas v imenu vsega slovenskega ženstva, ki se je z vso odločnostjo postavilo na stran Vaših idej in idej Jugoslovanskega kluba, spoznavajoč, da je le v popolni in brezpogojni izpolnitvi vseh zahtev, izrečenih v naši deklaraciji, mogoča rešitev in sreča našega naroda.

Dr. Korošec je odgovoril:

Blagorodna gospa, visokočastita županja, cenjene dame! Iskreno se Vam zahvaljujem za čast, ki ste mi jo izkazale s tem tako izredno srčnim in lepim sprejemom. Dobro se zavedam, da ne velja ta sprejem moji osebi, marveč da velja vsem Jugoslovanskemu klubu, ki ga danes predstavljam jaz v Vaši sredi, dobro vem, da velja vse to prekipevajoče navdušenje idejam, ki jih zastopa naš Jugoslovanski klub in ki imajo namen rešiti naš narod iz stoletnih spon ter mu vrniti stoletja in stoletja zaželjeno in pričakovano svobodo in samostojnost. Ve, slovenske žene, in ve slovenska dekleta ste visoko dvignile prapor našega edinstva in naše svobode in neustrašeno zastavile vse svoje sile v dosego našega cilja. Navdušenje, s katerim ste se lotile tega dela in ki odseva danes z vaših lic, mi je porok, da smo na pravi poti in da nas bo pripeljal boj, ki smo ga pričeli, do uspeha in zmage. Če bi bili kdaj omahovali v svojem prepričanju, da dosežemo svoj cilj, nam mora pogled na Vaše vrste vrniti pogum in moč, da vztrajamo v delu za neodvisnost in svobodo jugoslovanskega naroda.

Velecenjena gospa županja! Cenjene dame! Naj končam s tem, da se Vam še enkrat prisrčno zahvalim za sijajni sprejem in za izkazano ljubezen. Živelo naše narodno ženstvo! Živelo narodno ženstvo Ljubljane!

Dr. Koroševim besedam so sledili viharji živio-klici. Vse je navdušeno pozdravljalo našega jugoslovanskega prvoboritelja. Vihar navdušenja pa je nastal, ko se je dr. Korošec prikazal pred kolodvorom. Iz tisočih grl so zadoneli kliči: Živio dr. Korošec, živel naš voditelj, živila Jugoslavija, živila svobodna jugoslovanska država, živila združeni Hrvatje, Srbi in Slovenci itd. Nastala je velikanjska gneča vse je rinilo proti dr. Korošču, vsakdo je hotel videti priljubljenega voditelja. Zadonela je pesem »Hej Slovani«, katero so tisoči in tisoči peli razoglati. Pred kolodvorom je stalo pripravljenih več dvovprežnih voz. V prvem bi se morala peljati kot zastopnica slovenskega ženstva gospa dr. Tavčarjeva in gđ. Cilka Krekova, ker so se pa konji gladili, je prvi voz peljal prazen. V drugem vozu sta se peljala kot zastopnika izvrševalnega odbora S. L. S. državna poslanci dr. Lovro Pogačnik in Gostinčar, tretji voz je zasedel dr. Korošec v družbi ljubljanskega poslanca dr. Ravniharja, v četrtem vozu sta bila zastopnika izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke dr. Novak in dr. Kramer. Le z največjo težavo so napravili prostor, da so se mogli vozovi odpeljati.

Sprevod v mesto.

Bil je to pravi zmagovalni pohod. Na obeh straneh ceste so nepregledne množice navdušeno pozdravljale našega voditelja. Ljudje so drli za vozovi in jih obsipali s cvetjem. Na Dunajski cesti so ustavili voz, na katerem se je vozil dr. Korošec, spregli konje in peljali samotež dalje po Dunajski cesti, Prešernovi ulici, čez Marijin trg, frančiškanski most, po Stritarjevi ulici do magistrata. Vso pot je neštivilna množica dr. Korošču prirejale navdušene ovacije. Iz oken so vsipale gospodične in gospe cvetlice.

Pred magistratom.

Na glavnem trgu pred magistratom so tisoči in tisoči ljubljanske občinstva pričakovali načelnika Jugoslovanskega kluba. Ko je prispel sprevod pred magistrat, se je ponovil prizor s kolodvora. Ljudstvo je pelo »Hej Slovani«, »Lepo našo domovino« in navdušeno pozdravljalo dr. Korošca. Medtem je dr. Korošec odšel v županovo sprejemno sobo, kjer sta ga pozdravila župan slovenske prestolice, dr. Ivan Tavčar in podžupan dr. Triller.

Ker kliči pred magistratom niso hoteli ponehati, je stopil dr. Korošec z županom, podžupanom in ostalimi gospodi na balkon mestne dvorane ter je, ko je trg utihnil, tisoč in tisočglavo množico nagovoril s temile besedami:

Slovenci! Slovenke! Vaše navdušenje, s katerim ste me sprejeli danes kot zastopnika Jugoslovanskega kluba v naši beli Ljubljani, mi je dokaz, da smo na pravi poti in da mora zmagati naša sveta stvar. (Klici: Mora zmagati!) Stoletja in stoletja je bil naš jugoslovanski narod tlačan in potiskan k tlom, danes se dviga in izreka svojo željo, svojo zahtevo po zedinjenju in svobodi. (Klici: Živila Jugoslavija!) To navdušenje za zedinjenje in svobodo se je po zaslugi našega ženstva vsadilo v srce slehernega Slovenca ter je prodrlo tja v zadnjo gorsko vas. In obrodilo je lepe sado. Vzplamtel je v vseh srcih ogenj ljubezni do naše skupne jugoslovanske domovine. Kakor mogočen plamen gre ta ljubezen pred nami po vsej naši jugoslovanski domovini. Ta plameneč ogenj bo sežgal vse ovire, ki se nam stavijo nasproti. Našim nasprotnikom je naše navdušenje za pravično našo stvar neljubo. To nam je dobro znamenje in ne bomo odnehali, preden ne dosežemo svojega cilja. (Odobranje in kliči: »Živio!«) Obetam vam, da

ne bomo odnehali. (Navdušeno pritrdjevanje.) Dajte nam, kar nam gre in po čemer nam hrepeni srce, in mirni se bomo vrnili na svoje delo. (Pritrdjevanje.) Vsi skupaj danes slovesno obetamo svoji domovini, da bomo trdno, neomajno in neupogljivo stali za narodove pravice in da se ne bomo strašili nobenega boja, da dosežemo končno zmago, zmago za našo veliko jugoslovansko idejo! (Klici: Prisegamo! Živila Jugoslavija!) V tem imenu kliče prvoboriteljci za jugoslovansko idejo, lep naši beli Ljubljani: Živila!

Nagovoru dr. Korošca je sledilo velikanjsko navdušenje. Ljudstvo je prepevalo in vzklikalo: Živeli Slovenci, živeli Hrvati, živeli Srbi, živeli Čehi, živila Jugoslavija itd. Medtem je dr. Korošec v spremstvu dr. Ravniharja spet zasedel voz in navdušeni fantje so ga v spremstvu nepregledne množice samotež peljali do hotelja »Union«. Pred »Unionom« so se manifestacije ponovile, nakar se je občinstvo mirno razšlo.

S ponosom povdarjamo, da se je vsa manifestacija izvršila povsem dostojno tako da policija ni imela niti najmanjšega povoda nastopiti. Čast zavednemu prebivalstvu Ljubljane, ki je pokazalo, da zna dostojno in veličastno manifestirati za sveto jugoslovansko misel.

× × ×

PRIJATELJSKI SESTANEK V UNIONU

Zvečer ob 8. uri se je vršil v veliki dvorani »Uniona« prijateljski sestanek Dvorana je bila zelo okrašena s slovenskimi, hrvaškimi, srbskimi in češkimi zastavami. Že pred 8. uro so bile vse mize zasedene, galerija natlačeno polna. Med udeleženci smo opazili načelnika S. L. S. prelata Kalana, župana dr. Tavčarja zastopnika koroških Slovencev vikarja Smodeja, podžupana dr. Trillerja, državne ozir. deželne poslance dr. Pogačnika, Gostinčarja, dr. Ravniharja, dr. Novaka, Ribnikarja in obilo drugih odličnih osebnosti.

Ko je prišel dr. Korošec v dvorano so ga navzoči burno pozdravljali in mu prirejali navdušene ovacije. Pevci so zapeli »Lepo našo domovino«.

Pozdrav ljubljanskega župana.

Kot prvi je pozdravil načelnika Jugoslovanskega kluba dr. Korošca župan stolnega mesta Ljubljane dr. Ivan Tavčar. Iz vaval je:

Velecenjeni g. načelnik, velespoštovane prijateljice in dragi prijatelji! Bodi mi dovoljeno, da v tem svečanem trenutku in na tej slavnosti spregovorim prvo besedo. Takoj, ko se je vnela svetovna vojna, so se oglašali avstrijski Nemci s trditvijo in zahtevo, da se ta vojna bje v ta namen, da se preustroji naša stara Avstrija. To preustrojitev so si ti ljudje mislili tako da morajo priti avstrijski Slovani in pred vsem Jugoslovani pod veliko državno kolo, katero naj jih stisne in če mogoče tudi zmelje. In to kolo žene danes kri, ki je po dve tretjini slovenska. (Odobranje.) Pričeli smo obupavati. Godilo se nam je tako, kakor mlinarju, ki opazi, da ni v strugi vode. In tako smo zdihovali po rešilni besedi, ki bi bila zopet očvrstila naše čute, naša srca in vse naše bojevanje. In taka beseda se je spregovorila; spregovorila se je v maju preteklega leta. Bila je to beseda v pravem pomenu spodbujevalne besede, ki je vzbudila novo življenje v naših dušah in srcih. Vzbudila nam je pogum, pokazala pot, po kateri mora hoditi jugoslovanski narod. Pogum pa je vzbudila in ojačila tudi v srcih našega ženstva, ki se je veselo postavilo v tiste vrste, ki se bodo borile še toliko časa, dokler si ne priborimo Jugoslavije. (Živio-klici.)

Deklaracija nam je postala naša magna charta. Krepla nas je, dajala nam novega poguma, a ne samo to. Vzbudila nam je tudi čut ljubezni. Bili smo kakor v čudnih sanjah in živeli smo tako, da nismo poznali brat brata več. A danes je temu vse drugače.

Sprejmite gospod načelnik v imenu našega lepega, belega mesta zahvalo za deklaracijo, v prvi vrsti za težave in vse delo, katero ste prevzeli nase, in bodite prepričani, da ostane bela Ljubljana na Vaši strani, bela Ljubljana podpira s celim zaupanjem Vas in Vaše delovanje. In podpirala ga bo toliko časa, dokler ne bo na fleh tisto oholo nemštvo, ki hoče imeti nas in ki hoče pred vsem našo zemljo, ki jo Bog ni ustvaril v ta namen, da bi bila v oporo razdivjanemu barbarstvu, ki danes gospoduje nad avstrijskim nemštvom. (Burno pritjevanje.) V imenu ljubljanskega mesta kličem Vašemu Jugoslovanskemu klubu in posebno Vam, g. načelnik, iz globokega srca slovanski Nazdar! (Dolgotrajno odobravanje. Pevci zapoje: »Slovenec sem«.)

Govor načelnika S. L. S.

V imenu S. L. S. je govoril njen načelnik prelat Andrej Kalan:

Velečenjena gospoda! Nasprotniki naše velike misli o bodoči Jugoslaviji imajo že velike skrbi, prezgodnje in nepotrebne. Glavo si belijo, kdo nam bo tam gospodaril. Tudi glede ministrov izbirajo že kandidate. Preudarjajo, kako bo to šlo, katero izmed treh narečij bo imelo glavno besedo, kako se bodo razumevali katoliški in pravoslavni državljani, sploh ali je zemlja sposobna in zmožna glede gospodarskega položaja izpolniti pogoje samostojne države. Vse take in še mnogo drugih skrbi imajo oni, kateri bi najraje imeli, da bi iz Jugoslavije nič ne bilo. Mi, velečenjena gospoda, nimamo teh skrbi, ker vemo, da so se prezgodnje, da velike ideje, ki se spočno v trenutku, potrebujejo poleg drugega tudi čas, da se vdejavijo in uresničijo. In nič me ni strah izreči misel, da bomo morebiti mi starejši le gledali v obljubljeno deželo in šli počivat k svojim očetom, toda v tem veselem prepričanju, da se bodo naši potomci veselili in gospodarili na svoji zemlji. (Dolgotrajni živio-klici.)

Pač pa je, velečenjena gospoda, druga naša naloga veliko važnejša in imenitnejša: delati namreč z vsemi silami na to, da se ta ideja prej ko mogoče uresniči. (Živahno pritjevanje.) Ta ideja potrebuje delovanja, nesebičnega, požrtvovalnega. Ta ideja potrebuje vne in gorečnosti. Ta ideja potrebuje sprječevalcev za dobro stvar, ta ideja potrebuje tudi mučeništva. In radi tega je naša dolžnost, da storimo vse, da se čim preje uresniči ta velika misel jugoslovanskega naroda. Naša dolžnost je, skrbeti za to, da nastopimo s pogumom, katerega je treba vsakemu, ker se nam stavijo nasproti velike ovire in veliko zadržkov. Treba nam je čista dolžnosti, da se vsak izmed nas, naj si bo na katerem mestu koli, zaveda, da v današnjih dneh ni večje in važnejše dolžnosti vsakega Slovenca, kot ta, da dela podlago tej ideji in da s svojim delom in svojim življenjem vse poskusi, da se trenutek uresničenja te ideje kolikor mogoče pospeši. (Odobravanje.) Velike so ovire, katere srečavamo pri tem delu. Toda te ovire nas ne smejo zadrževati, da bi omagali pri tem svetem, važnem narodnem delu. Naša dolžnost je skrbeti za to, da toliko bolj in toliko z večjimi silami zastopamo to idejo, čim več je ovir. (Burno odobravanje.) Vsak poraz v tem oziru naj nam bo spodbuda k novemu delu.

Te ovire so različne. Glavna ovira je bila ta, da o tej svoji ideji dolgo časa niti govoriti nismo smeli. Razmere pri nas niso bile take, kakor, recimo v pruski državi za Friderika Velikega. Ta mož, kakor veste, je bil svoje vrste človek. Ako je šla njegova kraljeva visokost na sprehod in se je prikazala na cesti, je bežalo vse. Z veliko gorjačo je stopal po cesti. Damam, ako jih je srečal na cesti, je ukazoval, naj gredo domov otroke zibat. Ta mož je večkrat povdarjal, da je napravil pogodbo s svojimi podložniki in sicer tako, da smejo govoriti, kar hočejo, on pa la sme delati, kar hoče. In tem razmeram se mi počasi bližamo. Počasi se nam dopušča svobodna beseda, da smemo vsaj govoriti. Smoteno delo je združeno delo, ki bo vse te ovire premagalo. Radi tega le pa najvažnejše v tem trenutku, da se zavedamo svoje odgovornosti in važnega zgodovinskega momenta, kakoršnega naš narod še ni doživel. Radi tega mora ta odgovornost, čut zanj, biti vedno pred našimi očmi. In radi tega moramo gledati dlasti na to, da ostanemo Slovenci v teh isodnih trenutkih, ko gre za biti in nebiti jugoslovanskega naroda, složni in edini. (Burno dolgotrajno odobravanje. Živio-klici.) — Gospoda moja, mi smo v letu 1918. Pred petdesetimi leti, leta 1868., so se vrtili veliki tabori na slovenski zemlji. In takrat je celokupni slovenski narod nastopil za svoje pravice. Podoba teh manifestacij pred petdesetimi leti je današnji jutrišnji sestanek. Ne pozabimo, da se glavnost izročitve podpisov naših žen za jugoslovansko deklaracijo načelniku Jugoslovanskega kluba izvrši jutri, na cvetno nedeljo, ko je jeruzalemsko ljudstvo po čisti stlalo listje in veje svojemu Gospodu in ga pozdravljalo. Ne pozabimo, kaj

je temu sprevedu sledilo. Sledil je veliki petek njemu, ki so ga prej tako pozdravljali; dali so mu v roke trs in postlali so mu na križu. Mogoče, velečenjena gospoda, da se tudi nam in naši ideji kaj takega zgodi. Toda za velikim petkom pride dan vstajenja. (Dolgotrajno odobravanje. Klici: Živela Jugoslavija!)

Na neko dolžnost, velečenjena gospoda, ne smemo pozabiti, na dolžnost namreč, da porabimo prvo priliko, ko smo se prijateljski sešli, da se spomnimo onih, ki so v agitaciji za Jugoslavijo največ storili. To je naše vrlo, plemenito slovensko žensstvo. (Živio-klici.) Z menoj vred, gospoda, se boste gotovo čudili, kako je bilo mogoče, da je ta velika ideja med našim narodom v tako kratkem času kakor iskra prešinila vse življenje in prepričanje našega ljudstva. To se je moglo zgoditi samo s tem, da so naše žene in dekleta hodile od hiše do hiše in to misel razširjale in jo donesle do skrajne koče naše domovine. To je tista skrivnost, katere nikdar ne pozabimo, da bomo naše žensstvo pri našem delu vedno potrebovali in pazili, da z nami sodeluje. (Odobravanje.) Čustev, ki nas navdajajo nocojšnji večer, pač ne morem ob koncu svojih besedi lepše izraziti, kot z besedami pesnika: »Jaz čutim danes vseh živih dan, — moje srce kipi in polje, — moja duša je židane volje, — kot bi bila pila kraški teran.« Z željo, da bi se misel Jugoslavije kmalu uresničila, da bi se v habsburški kroni kmalu zablščal novi dragoceni biser svobodne Jugoslavije, pozdravljam načelnika Jugoslovanskega kluba, pozdravljam naše žensstvo in vso slavno gospodo z upanjem na boljšo prihodnost našega naroda. (Dolgotrajno odobravanje in viharni živio-klici.) — Pevci zapoje pesem: Eno devo ie bom ljubil.

Pozdrav zastopnika Narodno-napredne stranke.

V imenu narodno-napredne stranke se je oglasil k besedi dr. Kramer, ki je izjavil:

Slavna družba! Velečastiti g. načelnik! Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke mi je poveril častno nalogo, da Vas, g. načelnik, na današnjem večeru v imenu stranke pozdravim.

Na znamenitem predvečer, slavna družba, smo se zbrali. Jutri se g. načelniku izroči stotisoče podpisov, s katerimi so naša dekleta slovesno izjavila, da nevesta slovenskega mladeniča noče nič več biti fena in mati sužnja, da hoče svojo domovino svobodno, da hoče, da se njeni otroci veselijo boljšega svobodnega življenja. Prva spomladanska nedelja je jutri. Misli nam uhaajo na one spomladi, ki jih je naš narod preživel v preteklosti. Pred 70. leti je prvič stopila narodna zavest na dan. Pred 50. leti se je pojavilo upanje v bodočnost. Na krvavi podlagi velike vojne se je v nas rodilo veliko vere, da je naša bodočnost zagotovljena, veliko vere v naše življenje, našo svobodo. Častiti g. načelnik! Enkrat ste se že nahajali med nami. Takrat smo Vas videli ob grobu Vašega zvestega prijatelja in sodelavca, rajnega dr. Kreka. (Slava-klici.) Takrat smo slišali iz Vaših ust besede: Iz groba nam velevala, da vladaj med nami ljubezen, pogum, veselje do neumornega, združenega dela. Povpraševali smo se, ali je ta mož, ki nam ob grobu govori, res dedič blagopokojnega dr. Kreka? Ali je ta mož tisti, ki bo užival ljubezen, udeležil naše ideale, ki bo preko vseh sporov preteklosti, preko vsega nezaupanja združil narodne vrste v eno bojno falango?

G. načelnik! Narod Vam priča, kamorkoli pridete, da se o Vas nismo varali. (Burno odobravanje.) Vi ste res mož tiste velike ljubezni, ki izpolnjuje dr. Krekovo oporoko, Vi ste mož tistega velikega poguma, ki ga je treba našemu voditelju, da ne le na shodu, da pred samim prestolom govori, kar je pravica naroda. (Dolgotrajno ploskanje in živio-klici.) In glejte, g. načelnik, v Jugoslovanskem klubu, katerega vodite, v katerem stojite na čelu svojih tovarišev, ste nam dali dva velika vzgleda: Našli ste nam formulo, ki odgovarja onim velikim načelom, ki jih narod hoče, in ki se prilaga onim razmeram, v katerih živi. Našli ste v Jugoslovanskem klubu samem organizacijo, ki nam predločuje, kako je treba strniti naše vrste v skupnem boju. In vse Vaše delovanje nas je učilo zaupanja, nas je učilo pozabiti onih žalostnih dob boja in nas je učilo, kako velika je ljubezen do onega naroda, ki nam je skupen brez razlike. Učilo nas je še nekaj drugega: spoznanje, da mora bodočnost biti lepša kot je bila preteklost.

G. načelnik! Dan, ko si zremo oči v oči, Vas vprašam, ali si morete predstavljati, da bi mi zapustili zažrtano pot in odnehal v boju za svobodo, izglabljačo se v malenkostnih razprtijah davnih dni? (Klici: nikoli, nikdar!)

Toda ne varajmo se. Sedanja velika doba bo ujela svoj konec. Po vsaki veliki nacionalni zmagi se prične notranja evolucija naroda. Ne bodo nehala nasprotstva, noben narod ne more živeti brez na-

čelnih nasprotstev. Toda jaz sem prepričan, da nikdar več ne bo strup tistega sovraštva delil naših vrst; naša pota bodo sicer različna, ampak vsi bomo stremili za enim ciljem za blagor naroda. (Dolgotrajni živio-klici.)

G. načelnik! Vprašajte vsakega izmed nas, vsak Vam bo potrdil, da je tista sod-ba prava, ki jo je naš poslanec dr. Ravni-har izrekel na shodu v Zalcu. Rekel je: Na čelu stoji duhovnik, kakor en mož gremo brez razlike svojega prepričanja za njim, ker ga poznamo kot moža bistrega uma, velike spretnosti, prave jugoslovanske poštenosti. (Živio-klici.) Danes, ko Vas je, g. načelnik, cela Ljubljana pozdravila, ste videli, da ves narod odobrava to, kar je zadnjič izpovedal naš poslanec. In zato Vas v imenu naše stranke lahko zagotavljam: Vam kot voditelju naroda, Vam kot vrlému možu, ki nosi zastopstvo naše jugoslovanske svobode, Vam sledimo vsi do zadnjega. (Burno odobravanje.) Dobro poznamo in cenimo velikansko breme odgovornosti, ki teži Vaše rame, ampak mi gremo z Vami, hočemo nositi vse posledice in pravimo z Vami: visoko dvigajte prapor naše neodvisnosti, naše svobode, da bo ljudstvo videlo, kako plapolala naša zastava in da bo lažje šlo z Vami.

Cenjena družba, pozivam Vas, da dvignete svoje čaše na čast voditelju našega Jugoslovanskega kluba ter mu zakličete: Živio! (Viharni, dolgotrajni živio-klici. — Pevci zapoje: Hej Slovani.)

Govor načelnika Jugoslovanskega kluba dr. Korošca.

Z velikanskim, dolgotrajnim navdušenjem pozdravljen, je izjavil dr. Korošec:

Slovenci, Slovenke! Kadar stopijo parlamentarne stranke prvič s svojim državnopravnim narodnim programom na plan, tedaj podajajo nasprotne stranke svoje proteste. In tako bi tudi jaz danes, ko bivam v sredini Ljubljane, podal predvsem protest proti temu, da bi vse to veliko slavlje, vsa ta navdušenost veljala eni osebi, ampak da velja veliki ideji, katero zastopamo vsi člani Jugoslovanskega kluba brez razlike, za katero smo voljni trpeti, kolikor je treba trpeti in katere nam je izročena od naroda, da jo zastopamo, da torej slavlje, častenje in navdušenje ne velja osebam, ampak našemu velikemu idealu. (Burno odobravanje. Živio-klici.)

Ta naša ideja, katero zastopamo, je nastala iz razmer, v katere smo prišli, posebno odkar je vojska. Čutili smo, da je čimpo pod tem jarmom, toda to življenje je trajalo stoletja in radi tega ta čut ni bil posebno izrazit. Ko so se pričele izvanredne razmere, tedaj smo zopet bolj uvidevali, da stokamo pod tujim jarmom. In iz preganjanja, katero smo doživeli, iz trpljenja, katero so spravili naši nasprotniki na nas, iz solz, katere so morale teči iz naših oči in iz krvi, katere je tekla po jugoslovanski zemlji, se je rodila misel, da narod, ki živi na tej zemlji, ne sme biti tlačan tujih narodov, da mora biti sam svoj gospod. (Burno odobravanje. Živio-klici.) Sam, s svojo lastno močjo si mora ustvariti svojo usodo, sam mora odločiti svojo bodočnost in sicer tako ustvariti, da bo tudi življenje zmožen. Naš narod je v kosih, ki se morajo strniti v eno telo. (Dolgotrajno odobravanje, živio-klici.) Srb, Hrvat in Slovenec spadajo skupaj. (Burno odobravanje. Živio-klici.) In ta narod mora dobiti svobodo. (Dolgotrajni, navdušeni živio-klici.)

Gospoda moja! Ko smo ustvarili, ko smo dali izraz tej veliki ideji, tedaj se je začela gonja proti nam. Gonja od vseh strani, in ta gonja je vzrasla v zadnjem času jako visoko. Imajo nas za veleizdajalce, nepatrijote. Toda, ako pogledam svoje prijatelje in ljudstvo, med katero zahajam, ne vidim, da bi se kdo bal teh izrazov. Zdi se mi to tako, kot če človek hodi po Balkanu. Pred vojno so hodili ljudje okrog s samokresi za pasom. In če pridemo danes na Balkan, vidimo, da imajo pipe mesto samokresov in da so brez vsakega orožja.

Danes, ko smo videli te barbare med nami opravljati svoj barbarski posel, danes nočemo več slušati takega barbarskega naroda, naj govori kar hoče. Vendar, četudi ne poznamo bojazni, oni, ki moramo tam gori braniti naše ideje, četudi ne poznate bojazni Vi, ki doma širite našo idejo, vendar smo Vam hvaležni za današnji sprejem, smo Vam hvaležni za to, kar se bo jutri zgodilo, hvaležni posebno našemu cenjenemu žensstvu za veliko delo, katero je izvršilo.

Vsak čas se pričakuje, da omahnemo, vsak dan se pričakuje, da bomo prišli vladni nasproti. In v tej družbi moramo živeti. In kadar pridemo nazaj v svojo domovino in kadar vidimo Vas Slovence in Slovenke, kadar vidimo, kako žari Vaše oko navdušenja, če slišimo besedo svoboda, potem zgubimo vsak pomislek, da naša pot ni prava. Mi gremo z narodom in ker hodimo z narodom, hodimo tudi pravo pot. (Burno odobravanje. Živio-klici.)

Gospod župan! Za Vaše prijazne besede in pozdrav hvala Vam! Istotako hvala obema strankama, ki sta izrekli svoje

zaupanje. Ko vidim, kako Vam žari oko novega navdušenja, je naše delo za našo stvar tem lažje. Zahvaljujem se Vam in Vam kličem: Živeli Slovenci in Slovenke! (Viharno, dolgotrajno odobravanje. Živio-klici. Pevci zapoje: Iz bratskega zagrljaja.)

Govornik socialnih demokratov.

Nato se oglasil k besedi socialni demokrat ravnatelj Anton Kristan, ki povdarja, da govori le v lastnem imenu in ne pooblaščen od jugoslovanske socialno demokratične stranke. Vendar mislim, da govorim iz srca vseh jugoslovanskih socialnih demokratov. Prišli ste na ta sestanek, da obnovite svoje prijateljstvo in izrečete še enkrat besede, ki so jih izrekli Vaši zastopniki. Naša jugoslovanska socialno-demokratična stranka je na svojem strankinem zboru ponovno precizirala svoje stališče napram naši avstrijski oficialni domovini in napram našemu vodilnemu načelu. Pozdravila je majniško deklaracijo kot vodilno misel meščanstva in kmetijstva. Povedala je, da uvideva tudi organizirani proletarijat potrebo narodov. Toda boj delavstva ni hrupen kakor boj meščanstva in kmetijstva, ampak ta boj je tih. Toda proletarijat se bojuje predvsem za svoje razredne interese in za boljši kos kruha. Enako se bomo znali boriti, ko bo čas za to, tudi zato, da pride narod do svojih pravic. (Klici: Sedaj je čas!) Že demokratično načelo samo zahteva, da dobi vsak narod svojo popolno samostojnost. Toda razredni boj bo trajal dalje, dokler se ne spremeni družabni red. Nikakor ne presojajte napačno v svojih listih našega stališča, kot da bi ne bili za majniško deklaracijo. Borimo se predvsem, da dosežemo za delavstvo v tej vojnih časih boljši kos kruha in dvignemo kulturni nivo. Ohraniti moramo predvsem delavstvo. Zato nas ne moti Vaše bevskanje in protestiranje proti nastopu Vaših listov. Bojujemo se z dejanji, ne z besedami.

Pozdravljam Vaša stremjenja, ker ma veseli, če vidim v politiki nove ideje. Jugoslovanski socialni demokratje niso privesek Nemcev, marveč so ravnopravni v velikem koncertu internacionale, v kateri so združeni vsi zatiranci, najsi bodo Čehi, Nemci, Francozi, Italijani ali Slovenci. Ne odklanjamo boja za pravico naroda, toda boj za izboljšanje položaja in za dosego pravic naroda nam je sporeden. (Medklici.)

Oglasil sem se k besedi, da izjavim, da je jugoslovanska socialno demokratična stranka že pred leti sprejela v svoj program ujedinenje Slovencev, Hrvatov in Srbov ter si zato izvolila naslov »Jugoslovanska«. Jugoslovanski proletarijat bo vedno stal na strani onih, ki se bore za demokratično in napredno Jugoslavijo. (Odobravanje.)

Govornik koroških Slovencev.

Burno pozdravljen je govoril nato zastopnik koroških Slovencev, urednik »Mira«, vikar Smoder.

Slavna gospoda! Iskrena hvala za pozdrav, ki naj ne velja meni, ampak mojim tovarišem in tovarišicam na Koroškem. V mrzlih krajih, ne samo naravno mrzlih, ampak tudi srčno mrzlih, ne pričakujemo tako toplih besed in ne pričakujemo tako toplega vetra, kakor sem ga našel danes tu. To bi razveselilo srce slednjega Korošca. Pri nas ljudje obupavajo; če pa pride človek v tako družbo, polno upanja za našo bodočnost, je prepričan, da ideja, ki med vami živi, nikdar ne umrje. To veselje hočem prenesti nazaj na Koroško in povedati bratom in sestram, kako živo je navdušenje tukaj v Ljubljani. (Burno odobravanje.) Ideja je tako močna, da je noben žandar, nobena vlada in nobena druga oblast, ki je proti nam, nikdar ne bo zatrla. (Viharno pritjevanje.) Jaz Vas zagotavljam: Danes bi bil rajši videl, da bi namesto mene pozdravil kak koroški lajlik. A žalibog so nam naše lajlike vzeli med vojaške ali pa jih pognali iz domovine. Tako sem primoran, da Vas danes jaz tukaj pozdravljam. Eno Vam rečem: Ovire deklaracije in naših pravic niso nikjer tako strahovite, kakor pri nas. Tega si ne morete predstavljati. Ko ni opravil žandar svojega posla, ko je vlada postala brez moči, so prišle druge ovire, da bi nam zvezale roke in noge. A lahko Vam rečem: do zadnjega smo vsi edini, da je ni sile in oblasti na svetu, ki bi nam mogla iz src izruvati ljubezen za naš narod. (Viharni klici odobravanja.) Ali mi vemo, da narod Korošcev ne živi in da je častna naloga vsakega duhovnika, da vzbudi narod k življenju, tudi ako bi moral v ječo. Mi nimamo samo velikega petka, ampak mi imamo petkovo leto. Zato pa vemo, da bo vstajenje pri nas veliko sijajnejše, kot drugod. (Viharno odobravanje.) Od vseh strani naše Koroške prihajajo dan na dan pisma in ustmena poročila, da se ljudstvo silno navdušuje za deklaracijo, da se tudi v vrstah naših bratov, ki so v narodnem oziru zamrli, vzbujajo misel in želja po svobodi. Ogenj, ki je vzplamtel v koroških Slovincih, se ne vidi na zunaj tako, kakršen je v resnici, ker žandar, ki hodi po hišah, in vojaštvo, so nam za petami; ek-

rajna glavarstva stikajo povsod in iščejo. Toda tam, kjer imamo svoje občine, tam, kjer se ljudje manj bojijo, tam boste videli visoke številke, ki jih nikdar niste pričakovali. Številke teh občin se nam ni treba nič sramovati. Stori bomo svojo polno dolžnost, ker vemo, da ideja bode zmaga prejšnjim, sedaj, ko pojdemo na Gosposveto, da bomo simbol naše samostojnosti, naše svobode odkrili, ki so ga naši nasprotniki zakrili. Prvi največji tabor svobodnih Slovencev se bo vršil na svobodnem gosposvetem polju. (Viharno odobravanje.) Kljub temu, da naš narod nasprotno govori, da je slovenski glasnik na Koroškem zamrl, jaz rečem, slovenski glasnik na gosposvetem polju ni zamrl in mi smo tam nabrali več podpisov, kakor je bilo Slovencev ob ljudskem štetju.

Svobodni hočemo biti in svobodo hočemo imeti. V tem danes brate in sestre iskreno pozdravljam! (Dolgotrajno odobravanje.) — Pevci zapoje: Od Urala do Triglavja.)

Nato je župan dr. Tavčar zaključil uradni del večera z besedami: Izvršiti mi je dolžnost, da uradno zaključujem današnji večer. Zahvaljujem se še vsem govornikom, ki so danes znova vlivali navdušenje v naša srca, predvsem pa g. načelniku in našemu bratu s tužnega Korošana g. Smodeju. Živela Jugoslavija! (Viharno odobravanje.) — Pevci zapoje: Jadransko morje.)

Občinstvo je še del časa ostalo v prijeteljskih razgovorih, pevci so prepevali, posebno pohvalno moramo omeniti kvartet, ki nam je zapel celo vrsto ljubkih pesmic. Bil je res lep večer, poln navdušenja za našo sveto stvar. Razšli smo se pomlajenega duha in polni novega poguma za nadaljne boje.

× × ×

NEDELJSKA SLAVNOST.

Že pred deseto uro se je pričela polniti okrašena dvorana občinstva. Krog polenastih je bila galerija nabito polna, istotako dvorana. Mnogo občinstva ni moglo dobiti več prostora. Red so vzdrževala ženske rediteljice in moški reditelji. Na balkonu nad estrado so zavzele prostore dekleta v slovenskih in hrvatskih narodnih nošah. Na estradi na mizi so bile pole s podpisi slovenskega ženstva krasno vezane v 7 knjig. Mnogi so nestrpno pričakovali prihoda dr. Korošca. Kmalu po enajsti uri naznanijo reditelji prihod dr. Korošca in gostov. Skozi tisočglavo množico je šel vihar navdušenja. Viharni živio-klici na načelnika naše delegacije niso hoteli ponehati. Dekleta v pestrih narodnih nošah pa so obsipale dr. Korošca in goste s cvetjem, tako da je bila estrada napolnjena cvetja. Na estradi je zavzelo prostor narodno ženstvo z g. dr. Tavčarjevo in gđ. Cilko Krekovo na čelu in druge gospe in gospodične, izmed katerih omenjamo zastopnico čeških žen gđ. Čermakovo, gospo dr. Kalanovo iz Celja za Štajersko, gospo Elizabeto Gnezda za Gradec, gospo Alojzijo Slavik za Trst in Istro, gđ. Jelico Božičevo iz Opatije za vzhodno Istro. Izmed gospodov smo opazili na estradi župana dr. Tavčarja, podžupana dr. Trillerja, zastopnika Korošcev Smodeja, zastopnika tržaških Slovencev Čoka, državne poslanca dr. Pogačnika, dr. Ravniharja, Demšarja, Gostinčarja, ravnatelja Ivana Hribarja, ravnatelja Mantuanija, dr. Senekoviča, notarja Plantana, občinske svetnike Šerjaka, Dimnika, Likozarja in Beliča.

Ko se je poleg vihar navdušenja, je gospa županja dr. Tavčarjeva stopila pred dr. Korošca in ga nagovorila:

Visokočastiti gospod klubov načelnik! Bodite srčno pozdravljeni od Vaših sester. Dvojno trpljenje je zbudilo slovenske žene. Odsotnost moža, brata, sina. V boju se je zavedala svojih svetih dolžnosti. Okušala je v svojem narodu trpljenje, ker ni bil prost. Tako v gosposvetem kot v narodnem življenju je občutila trdo pest zapostavljanja. Zgodilo se je globoko spoznanje narodne svobode, ujedinitvenja.

Ko je blagopokojni dr. Krek razvil prapor jugoslovanske države, sledil mu je sleherni pošten Slovenec. Pa tudi Slovenka se je zbudila in zavedala svojih dolžnosti. Me žene nimamo pravice, politično se postaviti v vrsto mož. Pa nismo mogle dalje molčati. Če smo tukaj v Ljubljani započele akcijo za podpise deklaraciji, smo dale duška le temu, kar je bilo v srcih že v globljino. (Res je!) Mogočen odziv smo dobile. Iz skrajnih meja naše slovenske domovine, iz sel, trgov, mest se je oglašala slovenska žena. Trda, žuljava roka seljanka je podpisala isto, kar je čutila meščanka v srcu. Zatiranje, preganjanje se je začelo. A list za listom se je polnil in danes imamo preko dvakrat stotisoč podpisov. Koliko ljubezni, koliko upov je nakopičenih v teh polah. Slovenska žena zahteva svobodno državo jugoslovansko, v okviru Vaše deklaracije. (Odobravanje.) Je zahtevamo za svoje otroke onih pravic, katere uživajo drugi narodi. Nič več ne sme vrniti ta strašna doba trpljenja, zbiranja in izkoriščanja.

Zato dovolite, da še enkrat prečitam slovensko izjavo. (Prebere znano izjavo slovenskega ženstva.)

S to izjavo in temi podpisi pa še nismo končale našega dela in postavile smo se v boj z onimi, ki se borijo za našo svobodo. Zavedamo se, da nas Jugoslovanski klub vpoštevajo, zato pa danes izročamo te pole in v tem slovesnem trenutku prisegamo, da bo žena vedno stala na strani moža, kateri se bori neustrašeno, neumorno, nesebično za svojega naroda korist. (Burno odobravanje.)

Nato je burno pozdravljena govorila sestra nepozabnega dr. Kreka gđ. Cilka Krekova:

Prisrčno pozdravljeni vsi, ki ste prihiteli iz vse naše domovine v njeno središče Ljubljano. Prisrčno pozdravljene ljubljanske žene in dekleta, prisrčno pozdravljeni vsi navzoči. Prihiteli ste, da pokažete, da ste z umom in srcem za majniško deklaracijo.

Kakor iskra, se je vspela naša misel in se razširjala po naših krajih. Zadnja gorska vas ni zaostala! Zatorej iskrena hvala vsem, ki ste pripomogli do tako številnih podpisov. Z združenimi močmi se hočemo boriti za bodočnost našo, združeni brez razlike stanov! (Burno odobravanje.) Saj podpis prve mestne gospe šteje ravno toliko, kakor podpis zadnje gorske pastarice. (Tako je.)

V težkih časih živimo. Obup, strah, pomanjkanje, lakota, vse nam je prinesla vojna. Spremljata nas obup in strah. A ljubezen, ki je močnejša kot boj in strah, ta ljubezen, ki je med nami, ali se je ta ljubezen zbal bojev? Ne, ni se zbal, čista, nesebična ljubezen do našega naroda, do narodne svobode je rodila majniško deklaracijo. Saj pravi, naj se vsa zemlja, koder prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, združi v samostojno telo, da bo naš narod prost vsakršnega narodnega gospodarstva tujcev. (Burno odobravanje.)

Poleg dolžnosti imamo tudi pravico, da zahtevamo, kar je naše; naša gora, naša zelena livada, naša temna šuma in vse ta naš svet. Tam doli na jugu pa bo zabučalo morje, naše morje (Živio klici) in spet bo vozil hrastov brod mili naš slovenski rod! Iz naših grl pa bo zadonela pesem, veličastna pesem o prostosti in lepoti naše domovine. (Burno odobravanje.) Zatorej pozdravljena stotisočkrat Jugoslavija. Lepa, kakor vshajajoče solnce, ki zažari na vrhovih naših, s snegom pokritih planin, a mora biti trdna kakor kraška skala, stanovitna in močna kakor zeleni bršljan, ki v tesnem objemu s sivo skalo, kljubuje zimi, viharju, smrti! Predragi, ne vprašajmo se, ali bo kaj iz tega, ali ne bo, kajti vsak izmed nas je delal z vsemi svojimi močmi na to, da to bo, ker to mora biti! (Tako je.) Trdno zaupamo v moč pravične jugoslovanske ideje. (Odobravanje.) Predragi žene in dekleta, ljubezen, ki je rodila jugoslovansko deklaracijo, nam daj moči pri delu, ki zmagi in vstajenju pa zanosimo Vsemogočnega: pomagaj nam! (Viharno, dolgotrajno odobravanje.)

Načelnik Jugoslovanskega kluba slovenskemu ženstvu.

Viharno pozdravljen je nato govoril dr. Korošec:

Velečena gospa županja, velečena gospodična, častito občinstvo!

Narodnemu ženstvu najiskrenejša zahvala Jugoslovanskega kluba za današnje prireditve, posebno za izročitev podpisov za deklaracijo. S tem činom je stopilo tudi naše ženstvo v vrste bojevnikov.

Ko gledam danes tukaj po dvorani, manjka eden, kateri bi bil s svojim srcem tako rad med nami, to je naš prvi klicar za jugoslovansko idejo, naš J. E. Krek. (Dolgotrajni klici: Slava Kreku!) Če bi videl to navdušenje za našo stvar, tedaj bi on rekel kot je imel navado reči: »Prijetelj, naša bitka je dobljena!« Moja dolžnost bi bila, da bi Vas proslavljal radi Vašega čina. Toda ve same ste se z njim proslavile in meni ni treba, da to izvršim. Dokazal bi, da je veliki moment našel med našim narodom tudi veliko ženstvo. Naše ženstvo je videlo, česa potrebuje naš narod. Videlo je ta narod. Kako je moral pod iarmom zdihovati.

Bil je zaklenjen in se ni smel prosto gibati, kakor se je gibal vsak drug narod. Vsaka njegova kretnja je bila opazovana. In sedaj, ko smo zasedli veliko veliko Jugoslavije, sedaj se nam vsem zdi, da so se odprla okna in topli solni žarki so se vsipali v naš hram, tako ubog, tako opazen, tako obdan od sovražnikov, v ta hram je zavel sedaj nov vzduh, nov zrak, zrak svobode, zrak osvobodjenja. (Burno odobravanje.) Da je tako hitro prišlo to solnce k nam, da so se žarki vsuli v naša srca, to veliko zaslugi ima naše vrlo ženstvo. Naša ideja je bila v začetku skromno izrečena, sicer s popolnim prepričanjem, toda z bojaznijo, kaj bo ž njo. In ko je vzelo naše ženstvo to majhno dete v svoje varstvo, tedaj se je zgodilo tej ideji kakor otroku: rastla je, se razširjala in sedaj je last celega jugoslovanskega naroda. (Viharno odobravanje.) Klici: Živelo ženstvo! To je ono, za kar se vam danes posebno zahvaljujem. Zahvaljujem se vam, da ste zanesle to željo po ujedinitvi v zadnjo našo jugoslovansko koč. Mi hočemo, na tem stojimo in ostanemo trdni, vsi kar nas je, mi hočemo, da so vsi Srbi, Hrvati in Slovenci združeni. (Viharno odobravanje.) Mi hočemo svojo narodno neodvisno državo (Odobravanje, živio-klici) in sicer na temelju proste samoodločbe celega naroda. S tem prinesemo spas svojim bratom in sestram, s tem prinesemo odrešenje celemu našemu jugoslovanskemu narodu. S tem storimo tudi za splošni mir. Vsaj korak k splošnemu miru storimo tudi mi, ako se ustvari jugoslovanska država.

Toda človek obrača, Bog pa obrne in mi vemo, da so narodi, o katerih so mislili naši nasprotniki, da bodo vedno tlačani, vstali kvišku in pogledali k solncu svoje svobode. Med temi smo tudi mi in ako se to uresniči, potem smo tudi bližje miru, katerega vsi tako iskreno želimo. Mora se ustvariti, mora se uresničiti to, kar želimo! (Klici: Mora se!)

Jaz se ne bojim, niti trenutek se ne bojim več, da se ne bi uresničilo, kar hočemo. Mi trdno pričakujemo in upamo, da bo naš mladi, moderni cesar uslišal našo prošnjo, da bo izpolnil največjo in najbolj vročo željo. Mi vemo, da naša stvar mora dobro stati. Kajti ves nasprotni tabor je sedaj na nogah in hoče, da bi naša ideja zopet bila potlačena, da bi ne smeli dati duška svojim čustvom. Toda ne glede na to ali ono, jaz sem prepričan, da moramo s svojo idejo prodreti, da se zjedinitve vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev mora uresničiti. (Viharno odobravanje.) To je cilj našega naroda. Vedno bolj postajamo edini, kdo more proti nam nastopiti? (Klici: Nihče!) Mi sami imamo usodo svojega naroda v svojih rokah in zato ne uklonimo glave, ako tudi časih izgleda, kakor da bi se ne uresničilo to, kar hočemo. To se bo uresničilo in tembolj lahko upamo na to, ko imamo tako vrlo ženstvo, katero nosi agitacijo za našo idejo v sleherni jugoslovansko koč.

Za Vaše veliko delo sprejmite še enkrat zahvalo, ne samo »Jugoslovanskega kluba«, jaz mislim, da se smem zahvaliti v imenu celega jugoslovanskega naroda. Sklepam: Živela neodvisna Jugoslavija! Besedam načelnika »Jugoslovanskega kluba« je sledilo viharno, dolgotrajno navdušenje. Gospodične so ga obsipale s cveticami. Vsa dvorana je zapela »Lepo našo domovino« in »Hej Slovani«.

V imenu istrskega hrvatskega ženstva je pozdravila načelnika »Jugoslovanskega kluba« gđ. Božičeva iz Opatije, v imenu češkega narodnega ženstva pa gđ. Čermakova. Občinstvo je priredilo bratom Čehom dolgotrajne, navdušene ovacije in zapelo: »Kje dom je moj«.

Nato se je gospa dr. Tavčarjeva zahvalila dr. Korošču in gostom za udeležbo in zaključila slovesnost. Občinstvo je prirejalo dr. Korošču in ženstvu ter gostom dolgotrajne ovacije. Navdušenja ni hotelo nehati. »Živio dr. Korošec, živela Jugoslavija!« Zopet so deževale cvetlice na estrado. Nato se je množica skozi vse izhode vsipala na cesto, kjer so se pred »Unionom« manifestacije nadaljevale. Posebno še, ko se je prikazal na cesti dr. Korošec, ga je tisočglava množica med živio-klici spremljala v zmagoslavnem pohodu do Marijanišča. Nato je še množica priredila pred škofijo ovacije knezoškofu in zapela »Hej Slovane« in »Lepo našo domovino«. Manifestacije so se ponovile pred Prešernovim spomenikom. In ljudstvo se je kmalu popoldne mirno razšlo z zavestjo in trnim zaupanjem v lepšo bodočnost. Na ulicah je bila pomlad, v solčnih pramenih je žarela Ljubljana kot pomladna kraljčina.

Še nikdar ni Ljubljana tako veličastno manifestirala za svobodo naroda!

Pismeni in brzojavni pozdravi.

Prezvišeni gospod knezoškof ljubljanski dr. Anton B. Jeglič je, ker je bil zadržan pri pristopu izročitvi podpisov za majniško deklaracijo, poslal načelniku »Jugoslovanskega kluba« dr. A. Korošču sledeče pismo:

Pečastiti gospod! Ker sem dvema župnijama obljubil duhovnopastirsko pomoč od 21. do 25. marca in ne morem pozdraviti osebnost Vas ne drugih gospodov iz naših jugoslovanskih pokrajin, pozdravljam Vas in druge gospe, odkritosrčno prijatelje našega patriotičnega, jugoslovanskega gibanja, pismeno. Dobro došli v belo Ljubljano in Bog daj uspeh prizadevanju za potrebno skupno zvezo in namenom primerno organizacij! Pozdrav in blagoslov vsem!

Vdani

Anton Bonaventura, škof.

Metlika. Z duhom prisostvujemo slovesni izročitvi naših podpisov za zaupanjem troednega naroda ovenčanemu predsedniku jugoslovanskega kluba. Ponosno v boj do izvojevanja zmage naši deklaraciji. Slava nevstranšnim borcem za našo svobodo! Pozdrav sestram in bratom, ki naj vedno računajo na našo vdanost in zvestobo. — Metliške Jugoslovanke.

Spodnji Logatec. Voditelju Jugoslavije kličemo slozni Logačani živeli in naprej do zmagaj! — Županstvo Dolenji Logatec.

Novo mesto. Ker dosedaj še nismo oddale glasov za jugoslovansko deklaracijo, pošiljamo svoje podpise brzojavno. — Ana Kovacic, Marija Hribar, Ana Čampa, Dragotina Matko, Frančiška Forsek, Josipa Mihelič.

Spilfeld. 100 Slovencev v Spilfeldu in Strasu pozdravlja Jugoslavijo. Tudi Mura šumi: Jugoslavija, pozdravljena ti! — Slovenke ob Muri.

Sarajevo. Žalim, što se pozivu Vašem na zbor ne mogu odazvati, ali želim iskreno, da Vaš sastanak bude okrunjen uspehom. Živile slovenske žene! — Dimović.

Maribor. Jugoslovanske, krepko napre, do popolnega uresničenja našega velikega ideala! Jugoslovankam jugoslovanske pozdrave! — Dr. Verstovšek.

Maribor. Sentiljske obmejne Slovenke smo v duhu z Vami, vrle prvoboriteljice naše Jugoslavije! Na tisoče nas je ob meji z Vami! Enega duha, enega srca! Živela Jugoslavija!

Vojna poročila.

AVSTRISKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 23. marca. Uradno:

Na zahodu smo dosegli velik uspeh.

Na drugih bojiščih ni novega.

Dunaj, 24. marca. Uradno: Uspeh na zahodu dozoreva. Na vzhodu in na Benečanskem ni novega.

Dunaj, 25. marca. Uradno:

Na zahodu niso mogli nobeni protinapadi zavirati zmagovitega prodiranja naših zaveznikov.

Načelnik generalnega štaba.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 23. marca. Veliki glavni stan:

Zahodno bojišče. Napadalna bitka, ka-

tero vodi nemški cesar, se bje proti angleški fronti pri Arrasu, Cambraju in St. Quentinu dva dni. Tudi včeraj smo dobro napredovali. Divizije vojne skupine kraljeviča Rupreta so naskočile in vzele višine, ki leže severno in severozahodno od Croisillera. Med Fontainesom les Croisillesom in Moeuvresom so vdrle v drugo sovražno postojanko, vzele so vasi Vaulx, Vraucourt in Morchies, ki leže v njej. Angleži so izvajali močne protinapade, ki so se izjalovili.

Med Gonnelleum in potokom Omignonom smo prebili prvi dve sovražni postojanki. Vzeli smo višine, ki leže zahodno od Gouzeaucourta, Heudicourta in Villersa-Fauca. V dolini potoka Cologneja smo vzeli z naskokom Roisel in Marquaix. Ljuto so se bili za Epéhyjske višine. Sovražnik, katerega smo s severa in z juga obkolili, nam jih je moral prepustiti. Anglež je zamen poskušal, da bi bil z močnimi protinapadi med Epéhyjem in Roiselim ustavil naše čete, ki so zmagovito prodrale; povsod so ga naši vrgli z najtežjimi izgubami zanj. Naskočili in vzeli smo višine, ki leže severno od Vermanda: stojimo pred tretjo sovražno postojanko.

Navedeni uspehi so na sovražnika tako učinkovali, da je izpraznil sovražnik svoje postojanke v loku jugozahodno od Cambraja; sovražniku smo sledili čez Demicourt, Flesquieres in Ribécourt.

Med potokom Omignon in reko Somme so si priborili zbori bojne skupine nemškega cesarjeviča, potem ko so vzeli prvo postojanko, pot skozi Holnonski gozd in čez višine Bary in Roupay in vdrli v tretjo sovražno postojanko.

Južno od Somme so prebile divizije sovražne čete in vrgle sovražnika, neprestano prodirajoč, čez Crozatski prekop proti zahodu. Lovski bataljoni so si izsilili prehod čez Oise zahodno od La Fereja. Skupno z divizijami, ki so jim sledile, so nato naskočile trdnjavsko utrjene višine, ki leže severozahodno od mesta La Fere.

Plen znaša do zdaj pri vojni skupini Rupretovi 15.000 ujetnikov in 250 topov; pri vojni skupini nemškega cesarjeviča 10.000 ujetnikov, 150 topov in 300 strojnih pušk.

Na ostali zahodni bojni črti so se nadaljevali boji s topovi med Lysom in prekopom La Basse, na obeh straneh Reimsa, pred Verdunom in v Loreni.

Vzhod. Ker se je sestavljalo novo rumunsko ministrstvo, so se pogajanja zavlačevala; premirje z Rumunijo se je zato za tri dni podaljšalo.

Berlin, 24. marca. Veliki glavni stan:

Zahodno bojišče: Bitko pri Monchyju, Cambraju, St. Quentinu in pri La Fereju smo dobili. Angleška 3. in 5. armada in francoske ter ameriške rezerve, ki so jih privedli, so poražene; z najtežjimi izgubami zanje smo jih vrgli proti Bapaume-Bouchavesnesu, za bojno črto med Péronnejem in Hamom, kakor tudi proti Chauniju.

Armada generala Belowa je naskočila višine Monchy; južno od tam je napadajoč napredovala čez Wancourt in Henin; severno od ed Bapaumeja se bje za tretjo sovražno postojanko boj. Odšli smo močr sovražne protinapade. Armada generala pl. Harwitza je sledila premagane-

mu sovražniku za petami; krepko zasledujoč je prodrla še ponoči od 22. na 23. marca do tretje sovražne črte v črto Equancourt - Nurlu-Templeux - La Fosse-Bernes. Včeraj jutraj je zopet napadla sovražnika in ga premagala, da se je obupno branil in trajno napadal: združitev z levim napadalnim krilom armade generala pl. Belowa smo dosegli. Čete generalov pl. Kathena in pl. Contarda so med Manancourtom in Péronnejem izsilile prehod čez odsek Tortille in se na bojišču bitke pri Sommeju bore pri Bouchavesnesu. — Vzeli smo Péronne; druge divizije so prodrele južno od tam do Sommeja. Armada generala pl. Hutierja, ki hitro sledi sovražniku, je že zvečer 22. marca naskočila tretjo sovražno postojanko, jo prebila in sovražnika prisilila, da se je umaknil. — Zbori generalov pl. Lüttwiza in pl. Oettingena so neutrudno napredovali in prišli do Somme. Po ljuti borbi so v ljutem boju naše zmagovite čete vzele Ham. Angleške rezerve, ki so obupno napadle, so izkrmavale. Zbori generalov pl. Webera in pl. Conta, kakor tudi čete generala pl. Gayla so po vročem boju prekoračile prekop Crozat. Francoske, angleške in ameriške polke, ki so jih privedli z jugozahoda v boj, smo vrgli proti Chaunyju in proti jugozahodu. Čete vseh nemških plemen so vse storile, da se je dosegel siloviti uspeh. Napadalnega duha pehote ni mogoče prekositi, pokazala je, kaj da vse nemška hrabrost zmora. Lahki, težki in najtežji topovi in metalci min so čez z udrinami razdrapano polje neprestano napredovali in veliko pripomogli, da se je napad naše pehote valil naprej. Metalci plamenov so storili svojo dolžnost v polni meri; pionirji so se v boju in pri svojem delu izkazali po stari svoji navadi. Vodstvu so letala in zrakoplovi prinašali dragocena sporočila. Naše preganjalne skupine letal in zrakoplovov, ki so navajene, da zmagujejo, so ohranile v ostrih zračnih bojih gospodarstvo v zraku: napadale so sovražna krkela, ki so se valila nazaj. Avtomobili, krkela čet in treni so neumorno delovali. Prometne točke za sovražnim hrbtom so naše bombne zračne skupine vse noči napadale.

Plen se je zvišal do nad 30.000 ujetnikov in 600 topov.

Na mnogih mestih ostale zahodne bojne črte se nadaljujejo topovski in poizvedovalni boji.

Z drugih bojišč nič novega.

Berlin, 24. marca zvečer. Silna borba za Bapaume. Boj na črti Le Transloi-Combles-Maurepas. Med Peronnejem in Hamom smo napadali in prekoračili na mnogih mestih Somme. Med Somme in Oise se naši zbori bojujejo in napredujejo. Charly smo vzeli. Zaplenili smo zelo veliko vojnega blaga. Angleži med svojim umikom požigajo francoske kraje in mesta. S topovi, ki daleč streljajo, smo obstreljevali trdnjavo Pariz.

Berlin, 25. marca. Uradno:

Zahodno bojišče. Bavarski kraljevič Rupret je z armadama generalov pl. Belowa (Otona) in von der Marwitzja v siloviti borbi pri Bapaumeju sovražnika zopet premagal.

Zbori generalov von dem Borne, pl. Lindepusa in Kuehneja so z ljutimi boji prebili močne sovražne postojanke, ki leže severovzhodno od Bapaumeja; čete generalov Gruennarta in Staaba so pa z vzhoda in jugozahoda sovražnika čez Ytres in Sally vrgle. Žilavi odpor sovražnika, ki je nastopal vedno s svežimi močmi, so z besnimi boji zlomili. Nove divizije so privedli in veliko oklopnih voz, ki so nastopili proti našim prodirajočim četam; odločiti niso mogli sovražniku v korist. Zvečer se je premagani sovražnik umikal proti zahodu. V bojih, ki so se ponoči bili, so zmagovalci vzeli Bapaume.

Vroče so se bojevali pri Comblesu in na višinah zahodno od tam. Sovražnika so naši vrgli. Napadi angleške konjenice so se zrušili; severozahodno od Sommeja stojimo v središču bojišča bitke pri Sommeju.

Nemški cesarjevič je izsilil pod Hamom z armado generala pl. Hutierja prehod čez Somme. Njegove zmagovite čete so priplezale z ljutimi boji na višine zahodno od Somme. V krvi so se ljuti protinapadi angleške pehote in konjenice zlomili. Zvečer so naši naskočili in vzeli mesto Nesle. Med Somme in Oise so naše čete pozno zvečer prodrele čez Crovatski prekop, naskočile in vzele na zahodnem bregu prekopa močno utrjene postojanke, ki jih je sovražnik žilavo branil. V vroči borbi so naši vrgli Angleže, Francoze in Američane čez La Noville in Villquier-Sumont skozi gozde, v katerih ni potov. Včeraj smo napad nadaljevali. Krvavo so naši odbili francoske pehote in konjeniške divizije, ki so nastopile, da bi bile izvedle protisunek. Brez prenehajanja sta preganjala generala pl. Conta in pl. Bayla sovražnika, ki se je umikal; zvečer smo vzeli Guicard in Chaumy.

S topovi, ki daleč streljajo, smo obstreljevali trdnjavo Pariz.

Krvave so sovražne izgube in nenavadno težke. Ogromnega plena, katerega smo se od 21. t. m. polastili, še nismo mogli pregledati. Prešteli smo nad 45.000 ujetnikov, nad 600 topov, na tisoče strojnih pušk, neizmerno streliva in orožja, velike zaloge preskrbovalnih potrebščin in veliko obleke.

Na flanderski fronti, vzhodno od Reimsa, pri Verdunu in v Loreni se nadaljuje boj s topovi.

Z drugih bojišč nič novega.

Berlin, 25. marca zvečer. Uradno: Med Bapaume in Péronne so se bili trdi boji. Sovražnika smo tam vrgli v njegove stare postojanke med Ancre in Somme, kjer je bil, ko se je pričela leta 1916 bitka pri Somme. Naše čete prodirajo v bojih med Somme in Oise.

× × ×

Cesar Viljem je nemški cesarjevič, soboto brzojavil, da so Nemci bitko pri Monchyju, Cambraiju, St. Quentinu in pri La Fereju dobili; Ludendorff je povedal, da so Nemci premagali 3. in 5. angleško armado, kakor tudi francoske in ameriške rezerve, ki so hitele Angležem na pomoč. Nemci so sovražnika zasledovali. Bitka še ni končana in se nadaljuje. Bojna črta na Francoskem se razteza od prekopa La Monche do Švice; meri približno 600 kilometrov. Predvsem pribijemo: v sedanji svetovni vojski je še uspevala vsaka ofenziva, če so jo z močnimi silami podvzeli. Čez nekaj dni se pokaže, če se bodo morali Nemci zadovoljiti s prvimi uspehi, ali pa bo doživel sporazum popoln militarni poraz in če bo faktilen uspeh rodil tudi strateški uspeh. Ludendorff poroča, da so Nemci odbili močne protinapade ter so nastopile sovražne rezerve. Če je že nastopila tudi rezervna armada sporazuma, 20 do 30 divizij baže šteje, se še ne ve. Dobro zgrajene; čete pripeljejo lahko skoraj naravnost v bojno črto, a tudi za premikanje čet je z železnicami dobro prekrbljeno. Ludendorff je o bojih na zahodu rekel te dni. Kar moramo doseči na zahodu, naj se ne primerja s predori pri Gorlicah ali pri Tolminu; tam brije drug veter, težji in ljutejši je vsak boj.

Nemški topovi obstreljujejo Pariz, ki leži vsaj 120 km od nemških črt; iz Celovca v Gradec je 120 km. Francozi so poročali o novem topu, ki iz take daljave bruha krogle v francosko prestolico; tudi nemško uradno poročilo je 24. t. m. zvečer poročalo, da s topovi, ki daleč streljajo, obstreljujejo Pariz.

Bitka je besnela tudi v nedeljo. Pri trdnjavi Bapaume se je bila bitka. Nemci so prebili in vrgli divizije, ki so prihiteli, da bi položaj rešile. Ponoči so vzeli Nemci trdnjavo Bapaume. Pod Hamom so prekoračili Nemci reko Somme in vzeli mesto Nesle. Nemški cesarjevič se je bojeval z Angleži, Francozi in z Američani. Med tem ko je bitka pri Bapaumeju in pri Somme divjala, so pa gromeli topovi na celi ostali zahodni bojni črti, vsled česar ni izključeno, da bodo Nemci z ofenzivo še morebiti tudi drugod nastopili.

Podrobnosti iz prvega dne bitke.

Berlin, 25. marca. (K. u.) Vsled ognja tisočeri nemških topov žari nebo. Anglež je le slabo odgovarjal; oblaki plina, ki padajo na njegove baterije, so storili svojo dolžnost. Ob 8. uri 40 minut so pričeli metati mine: čez eno uro so naskočili. Pehota ni imela skoraj nič izgub; ob 11. uri so dosegli črto Hargicourt-Bentru. Megleno je; z meglo se meša dim krogel in plin. Angleži se prično divje braniti: napadajo, tanki prodirajo. Tu in tam se ne vidi deset korakov daleč, Nemci napredujejo. Opoldne megla izgine. V zraku brenči vse polno letal. Prvi angleški ujetniki prihajajo: blede so, utrujeni, pripovedujejo: »Nemški bobneči ogenj je strašno učinkoval. V jarkih leži vse polno mrličev. V postojankah artiljerije leže topničarji na topovih: plin jih je zastrupil.« Angleži tam napada niso pričakovali; mislili so, da bodo Nemci napadli pozneje; presenečenje se je popolnoma posrečilo.

Rotterdam, 24. marca. »Times« javljajo iz glavnega angleškega stana: S topovi so pričeli v petek ob pol 6. jutraj na celi fronti streljati. Nemški topovi so stali 10 do 14 korakov eden od drugega; v jarkih so postavili veliko možnarjev. V sedanji vojski so najbrž zdaj naše najprednejše postojanke najbesnejše obstreljevali; obstreljevali po niso samo strelskih jarkov in postojank rezerve, marveč tudi zadaj ležeče ozemlje z mesti in z vasi.

Napad pehote. Drugi dan bitke.

Berlin, 23. marca. Tudi drugi dan bitke je bilo jutraj zelo megleno, kar je koristilo angleškemu umiku. Ponoči so privedli nemške topove čez polje udrtin. Ob 7. jutraj so pričeli nemški topovi obstreljevati drugo angleško postojanko: čez eno uro je pehota prekoračila tri vrste žičnih ograj. Dopoldne je bilo megleno, a pehota je drla naprej, sledilo je topništvo. Žilavi sovražnik se je umaknil v svojo tretjo postojanko.

Berlin, 23. marca. Naše čete so vzele glavno sovražno obrambno postojanko. V odseku, kamor smo udrili, je bila glavna angleška artiljerijska postojanka. Uspeh je dosegla sijajna priprava s topovi, plin in avstrijske havbice.

Angleško uradno poročilo.

London, 23. marca zvečer. Danes jutraj je sovražnik zopet napadel z veliko silo skoraj na celi bojni črti. Na nekaterih točkah je sovražnik nekoliko napredoval; drugod smo ga vrgli. Napadalo je prvotno približno 40 nemških divizij in veliko baterij, ki so jih ojačile avstrijske baterije. V boje so posegle še druge nemške divizije, na bojišče prihajajo nove divizije.

London, 23. marca zjutraj. Uradno: Borba se je na celim bojišču bila v pozne večerne ure. Popoldne so napredovale mogočne množice pehote in topničarjev; prebile so naše obrambne postojanke zahodno od St. Quentina. Tam se naše čete v dobrem redu umikajo čez opustošeno ozemlje v nove postojanke na zahodu. Na severnem bojišču naše čete postojanke drže.

London, 23. marca zvečer. Uradno: Bitka se na celi bojni črti besno nadaljuje. Naše čete so zasedle južno od Scarpija in zahodno od St. Quentina svoje nove postojanke in so se zapletle s sovražnikom v težke boje. Ponoči so odbile pri Jussyju močne sovražne napade. Na severnem delu bojne črte je sovražnik najodločnejše ne glede na izgube napadal. Naše čete so tam svoje postojanke večinoma držale. V obrambi sta se s svojo hrabrostjo posebno 19. in 9. divizija odlikovali. Sovražnik je najbolj pritiskal na opustošeno ozemlje, skozi katero so se Nemci po bitki pri Somme umaknili. Kar so priborili, ni taktično velikega pomena; zdi se, da gledajo bolj na vpliv na zunaj, kakor da bi kak določen strateški namen zasledovali. Ob 10. uri 50 minut jutraj je napredoval sovražnik z velikimi množicami na obeh straneh južno in severno od St. Lagerja, ob 11. dopoldne se je sporočilo, da korakajo gosta krkela iz Laguicourta. Danes popoldne so zapazili topničarske oddelke na cestah Ham-Modigny in Ham-St. Quentin. Govori se, da je sovražna pehota prekoračila prekop Somme. Če sta ti poročila resnični, se nameravajo Nemci zasukati s središčem proti Hamu. Vreme je lepo, strašno klanje sovražnih množic na zemlji in v zraku se nadaljuje.

London, 24. marca. Uradno: Zjutraj je pričel sovražnik zopet z veliko močjo na celim bojišču napadati; cel dan je napadal. Južno od Perrona se je posrečilo sovražniku, da je po težkem boju na gotovih točkah prekoračil Somme. Severno od Perrona je sovražnik najbesnejše napadal črto ob Tortille. Naše čete so se v tem odseku umaknile v nove postojanke. Bolj proti severu smo odbili napade nemške pehote.

London, 24. marca. Uradno: V soboto smo sestrelili 54 nemških letal.

Angleži v manjšini.

London, 23. marca. Vojni poročevalec »Daily Maila« je poročal s fronte: Ogenj topov, ki mu ni bilo enakega, in možnarji so vrgli toliko krogel, da žična ograja ni bila skoraj na celi fronti več ovira. »Daily Chronicle«: Naše čete desnega krila so v manjšini. Nekje je stalo devet sovražnih divizij nasproti našim trem. Proti trem angleškim divizijam je stalo tisoč topov. Težki topovi so metali krogle 28 milj daleč na postojanke za prednje črte.

Poročila Wolfiovega urada.

Berlin, 25. marca. (K. u.) Nemci so se polastili velikih taborov z bogatimi zalogami, ki niso čisto nič poškodovane. Niti predstavljati si ni mogoče, toliko obleke in živil je tam naša pehota dobila. Angleško poveljstvo je moralo popolnoma izgubiti glavo, ker ni ogromnih zalog uničilo. Tehnične taktične priprave na celim bojišču so Angleži v obrambi rafinirano izvedli. Velikanske množine smo zaplenili. Veliko angleških ujetih častnikov je izpovedalo, da sovražniku naše priprave niso bile čisto nič znane; posrečilo se nam je vzorno prikriti naše načrte.

Berlin, 25. marca. (K. u.) Wolff: Nemškim divizijam, ki so se borile jugovzhodno od St. Quentina, so bili prideleni tanki. Nemška naskakovalna vozila so se sijajno držala; njih brzina in gibčnost vsi slave. Dosegla so predvsem, da smo hitro in lahko zrušili žilavi sovražni odpor, posebno mojstrov angleških strojnih pušk.

Kako so se Angleži umikali.

Pariz, 25. marca. (K. u.) »Temps« poroča: Pod strašnim pritiskom sovražnika se naši angleški zavezniki umikajo proti zahodu. Sedanja bojna črta gre po cesti Arras — Péronne, na jugu jo tvori neredna črta, ki se prične zahodno od Péronne in gre severovzhodno od Noyona za Somme in gre za prekopom Crozat. Bitka se je na severu razširila do Scarpe, na jugu pa do Noyona. V nedeljo so se bili pri sledečih krajih: Monchy le Pneu, Bapaume, Le Transloy, Combles, Maurepas, jugozahodno od Péronneja, zahodno od Pargnyja, jugozahodno od Hama in jugozahodno od Chaunyja.

Sodba nevtralnega in ententnega časopisa.

Curih, 23. marca. »Zürcher Post« Sunek meri na južno krilo armade, da bi prerezali zvezo s francoskim levim krilom.

Pariz, 23. marca. Agence Havas: Vsi listi občudujejo hrabrost angleških zaveznikov, ki krote sovražnika in zmagovito preprečujejo njegove načrte. »Matin« in »Echo de Paris« pišeta: Sedanemu besnemu sovražnemu napadu bo morebiti sledil napad na angleško belgijsko krilo v smeri proti Calaisu, da bi bila Anglija naravnost v nevarnosti. Zavezniki so se na to pripravili.

Rotterdam, 23. marca. (K. u.) »Manchester Guardian« je pisal: Čakajo nas kritični dnevi; besede ničesar ne pomenjajo. V vojski pridejo časi, ko se je mogoče razgovarjati in je važno, kakšno stališče zavzema vlada in prebivalstvo. Taki časi so bili o Božiču in v zadnjem juliju. Ni mogoče reči, koliko časa bo nova kriza trajala. Ker so se pa zatekli k veliki ofenzivi, pri kateri ni zagotovljen uspeh, pač so pa gotove strašne žrtve ljudi, je to vidno znamenje, kako močan je pritisk v Nemčiji za konec vojske. Če bi Nemci verjeli, da je čas njih zaveznik, bi čakali; upali bi lahko na svoje podmorske čolne in na zaloge v Rusiji. Zdaj so se izdali, da potrebujejo hitre odločitve. Nemci so, da si po številu slabejši kakor Angleži in Francozi, leta 1916, napadali na dvakrat tako široki fronti. To je zelo značilno. Sodimo, da ne nameravajo mesce in mesce ofenzivo nadaljevati. Najbrž mislijo biti kratko, a najlutejše vrste bitko.

Obstreljevanje Pariza.

Bern, 23. marca. (K. u.) Včerajšnji pariški večerniki že poročajo o obstreljevanju Pariza s topovi, ki daleč streljajo. O podrobnostih ne smejo poročati. Lyonski listi poročajo, da so v Parizu zaprli vse trgovine, gostilne itd. Mestni svet je zboroval v kleti mestne hiše. Parižani so tako prestrašeni, kakor so bili v dneh groze avgusta leta 1914. Odpovedali so kongres, ki bi bil moral danes zborovati v Sorbonne z ozirom na železniške transporte in ladijsko plovo. Pariški listi javljajo, da so se zakasnili; sporočevalne agencije so deloma službo prekinile. Casopise priporoča Parižanom zaupanje in hladnokrvnost.

Pariz, 25. marca. (Agence Havas.) Uradno: Sovražnik je od 8. ure jutraj naprej obstreljeval iz topa, ki zelo daleč strelja, Pariz; vsako četrto uro so zadevala glavno mesto in njeno okolico 240 mm krogle. Približno 10 oseb je ubitih, do 15 pa ranjenih. Za boj proti topu se je vse ukrenilo.

Pariz, 25. marca. (Agence Havas.) Po zadnjih poročilih je top, ki daleč strelja, streljal na Pariz iz daljave približno 120 km. Stal je približno 12 km za francosko fronto.

Parižani beže iz Pariza.

Bern, 25. marca. »Berner Tagblatt« poroča iz Genfa: V Parizu so strašno razburjeni. Begunci so naskakovali vlake, ki jih ni veliko. Panika je splošna. Govori se, da vozijo proč državne arhive in da se oblasti izselijo. Zvečer nameravajo zopet francosko mejo zapreti.

Demobilizacija ruske fronte.

Petrograd, 22. marca. Agence Havas: Ruska fronta je demobilizirana. Včeraj so zadnje čete razpustili.

Politične novice.

+ Shod S. L. S. v Gorjah dne 25. t. m. je nad vse lepo uspel. Gostilniški prostori g. V. Jana so bili veliko pretesni, tako da se je shod moral vršiti na prostem. K zborovanju so prihiteli ne le Gorjanci, ampak tudi možje z Bleda, Ribnega, Zasipega, Boh. Bele, Breznice, Radovljice, Lesc, Bodešč, Bohinj, Koprivnika, z Dovjega, Mojstrane in v okolici stanujoči primorski begunci. Shoda se je udeležilo več županov in mnogo občinskih svetovalcev. Število udeležencev so cenili na 1500 ljudi. Predsedoval je g. Peternel, poročala sta drž. poslanca Jos. vitez Pogačnik in dr. Lovro Pogačnik o političnem položaju. Blejski kaplan g. Sparhakelj je opozarjal blejski kot, naj ne prodaja posestev Nemcem, na kar so bile soglasno in z navdušenjem sprejete naslednje resolucije: 1. Gorjanci, oziroma ves blejski kot, zbrani na shodu 25. marca 1918, se pridružujemo deklaraciji »Jugoslovanskega kluba« z dne 30. maja 1917 ter želimo, da bi se skoraj uresničile želje Slovencev, Hrvatov in Srbov, da bi bili združeni v jugoslovanski državi po načelu naše slavne habsburške dinastije. — 2. Izrekamo državnim poslancem, zbranim v »Jugoslovanskem klubu«, zlasti njega načelniku dr. Korošcu popolno zaupanje. — 3. Našemu drž. in dež. poslancu vitez Pogačniku izrekamo prisrčno zahvalo za dosedanje delovanje. — 4. Zahvaljujemo se našemu presvitemu vladiki knezofskofu dr. A. B. Jegliču ter vsem gospodom, ki so pokazali slovenskemu narodu edino pravo pot. — 5. Izrekamo S. L. S. svojo vdanost. Odločno pa od-

klanjamo novo nepotrebno S. K. S. — 5. Pridružujemo se akciji sv. očeta Benedikta XV. za posredovanje miru ter njega apostolskega Velikanstva cesarja Karla I. ter prosimo Vsemogočnega, naj skoraj uresniči želje našega mirovnega kneza in vladarja. — Po shodu se je domači poslanec vitez Pogačnik še dve uri razgovarjal s strankami o gospodarskih in osebnih zadevah. Ko se je poslavljaj, so ga Gorjanci s pesmijo in viharim klicanjem spremljali.

+ **Narodni svet.** V nedeljo, dne 24. t. m., je imel izvrševalni odbor Vseslovenske ljudske stranke pod predsedstvom dr. Korošca dopolnilne in popoldne v posvetovalnici K. T. D. posvetovanje o narodnem svetu. Zvečer ob 7. uri so se sestali zastopniki V. L. S. in narodno-narredne stranke k skupnem posvetovanju. Objavljen je bil sledeči komunikat: »V navzočnosti načelnika Jugoslovanskega kluba posl. dr. Antona Korošca se je vršilo v nedeljo, dne 24. marca prvo posvetovanje zastopnikov V. L. S. in narodno-narredne stranke o ustanovitvi narodnega sveta. Dosežen je bil v tem oziru popoln sporazum v vseh načelnih vprašanjih.

+ **Iz parlamenta.** Pododsek prehranjevalnega odseka bo zboroval 27. marca ob 10. uri popoldne. Min. predsednik, poljedelski minister in strokovni referenti bodo pojasnjevali, kako se transportirajo iz Ukrajine živila in o prometu živine in mesa. Dne 9. apr. prične najbrže zborovati brambni odsek. Šeja poslanske zbornice bo 23. aprila. Kdaj da bodo delegacije zborovale se še ne ve. Najbrže bo pa grof Czernin v zunanjem odseku poročal o zunanjih stvareh.

+ **Ljudski shod pri D. M. v Polju.** Včerajšnjega shoda v dvorani »Društvene doma« se je udeležilo nad 300 ljudi. Shodu je predsedoval domači župan g. Jakob Dimnik. Državni poslanec profesor Evgen Jarc je govoril o zunanje in notranjepolitičnem položaju; z velikim umevanjem in odobravanjem je ljudstvo odobrilo politiko Jugoslovanskega kluba. Urednik dr. Jež je poročal o podrobnem delu za našo deklaracijo, državni poslanec Jože Gostinčar pa o potrebnih gospodarskih in stanovskih organizacijah našega naroda. Z velikim zadovoljstvom je ljudstvo sprejelo obljubo o novem podrobnem izobraževalnem delu in demokratizaciji S. L. S. Poslanec Gostinčar je podrobno razložil svojočasno krizo v stranki in ljudstvo je odločno pritrdilo zahtevi, da se takoj skliče deželni zbor. Shod je sprejel sledeče resolucije: 1. Ljudski shod pri D. M. v Polju dviga svoj glas zato, da na svetu vladaj pravica nad mečem, da je mir več kot vojska, da pa je le tak mir pravi in trajen, kakor ga oznanja sv. oče, ki bo pravičen vsem narodom in zato tudi našemu jugoslovanskemu narodu. 2. Ljudski shod pri D. M. v Polju zato prisega zvestobo majniški deklaraciji in izraža zaupanje Jugoslovanskemu klubu, našemu presvetlemu knezoškofu in v vsi odločnosti zahteva, da naši zastopniki za nobeno ceno ne odnehajo od zahteve po samostojni jugoslovanski državi. 3. Ljudski shod pri D. M. v Polju prisrčno pozdravlja složno sodelovanje vseh slovenskih političnih strank in jim naroča, da vneto delajo za čim hitrejšo uresničenje naše majniške deklaracije. 4. Ljudski shod pri D. M. v Polju prisrčno pozdravlja Slovensko ljudsko stranko in želi, da čim prej pribori ljudstvu pravico in demokratizacijo javnega življenja. 5. Ljudski shod pri D. M. v Polju od srca pozdravlja slovenske žene, ki so največ oživele majniško deklaracijo in jih prosi, da naj v srca naših otrok vcepijo trdno misel in zahtevo narodne in državne svobode trojednega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov. — Shod se je zaključil s petjem: »Lepa naša domovina« in »Hej Slovenci«.

+ **Velika skupna manifestacija štajercerjev in Korošcev!** Na belo nedeljo, dne 7. aprila priredita ob 1. uri popoldne v gostilni g. Časa v št. Janžu pri Sp. Dravogradu shod poslanca dr. Korošec in dr. Verstovšek. Mislinjska dolina na nogel Korošci pridejo v velikem številu!

+ **Iz desnice gosposke zbornice** so izstopili knez Franc Jožef Auersperg, dvorni svetovalec Barwinski, baron Karel Hackelberg-Landau, grof Franc Hardeg, grof Maksimilijan Montecuccoli-Laderchi, Adolf Rhomberg, baron pl. Ruber, dvorni svetovalec Schindler, baron pl. Schwarzenau, knez Ernest Starhemberg, grof Andrej Szeptycki, grof Trapp, grof Walterskirchen, knez Hugon Windischgrätz.

+ **Jugoslovansko vprašanje in svetovna vojska.** L. v. Südlund je izdal pri Manzu (cena 20 kron) delo »Die südslawische Frage und der Weltkrieg«. Pisatelj opozarja na napake, ki so jih glede na jugoslovansko vprašanje zagrešili. Pravi pravičeno, da vodilne oblasti jugoslovanskih dežel in njih narodov čisto nič ne pomenijo. Politični grehi se morajo le z nepolitičnimi preobrti popraviti.

+ **Nemci spregledujejo.** Nemška svobodna »Deutschösterreichische Vor-

zeitung« objavlja dopis s Spodnje Štajerskega, ki izvaja: Slovenski časopisi že več mesecev neumorno agitirajo za uresničenje majniške deklaracije. Spretno izrabljajo številne aretacije ugodnih Slovencev v letu 1914., pri katerih so se dejansko prenačili in ki so bile dejansko neutemeljene, nekako posledica vojne nerazumevanja; o aretacijah pravijo, da so jih nemške stranke povzročile z namenom, da slovenski narod uničijo. Nemce dolže, da primanjkuje živila, da povzročajo revizije živine in da so vzrok vojske: slovensko ljudstvo more samo v jugoslovanski državi obstati. »Grazer Volksblatt« pristavlja: Nemški svobodomiselnici so pač prvi priznali, da so z aretacijami leta 1914. zelo grešili. Slovenska politika bi morala postati tako radikalna, če bi se pomoto pripoznali in bi ne bili pripravljeni se rešila čast tistih, ki so jih po nedolžnem zaprli.

+ **Sestanek dalmatinskih poslancev** se vrši velikonočni ponedeljek v Zadru. Na tem sestanku bo navzoč dr. Korošec, od koder odpotuje v Split.

+ **Hrvatsko-srbski koalicijski album.** Praški »Narodni Listy« pišejo: Jugoslovani so hoteli proslaviti rojstvo človeka, s katerega imenom je združena velika ideja jugoslovanskega edinstva, pesnika Petra Preradovića. V velikem obsegu so se izvršile priprave odbora, kateremu načeluje zagrebški veliki župan, sicer pisatelj, Ljuba Babić-Gjalski, eden izmed stebrov današnje hrvatske vlade. Ali vendar se proslava ni vršila. Hrvatski narod je menda edini slovenski narod v monarhiji, ki ima narodno vladno oblast v svojih rokah, ali kljub temu ne more slaviti niti svojega največjega pesnika. Ne sme, ker mora njegova vlada poslušati Dunaj in Pešto, zato, ker je »narodna vlada« prazna fikcija, za katero stoji nemško-madžarska oblast, ki je prvi gospodar.

+ **Mažaroni na delu na Hrvaškem.** Osječki »Jug« piše: Iz zanesljivega vira izvedemo, da bi mogel postati ban Hrvatske bivši »hrvatski« minister Imre pl. Hideghety, ki deluje že s polno paro. V ta namen je poskušal za časa svojega bivanja v Osijeku se pomiriti z gotovimi aristokratskimi krogi in si tako zagotoviti njihovo podporo. Hideghety bi imel nalogo uvesti na Hrvaškem »čistim hrvatskim kurzom« tudi »čisti unionizem« in izpolniti vse zahteve, ki so jih zahtevali Mažari od koalicijske ali jih ni mogla splošni. Kot protivlogo bo postavil Wekerle na dnevni red »reinkorporacijo Dalmacije«, katere pa ne smatra tako resno, ampak bolj za sredstvo za strašenje in izsiljevanje nasproti avstrijski vladi v vprašanju samostojne mažarske vojske. Ako bodo na Ogrskem razpisane nove volitve, potem bodo tudi na Hrvaškem, kjer bi jih vodil Hideghety. Če pa ne dobi večine, potem bo imenovan za komisarja. Ta kombinacija ima zelo resno ozadje, vse je odvisno od predstojnih avdijske hrvatskih politikov.

+ **Hrvatski sahor.** Zagreb, 22. sušca. Začetek današnje seje ob 11. uri 40 minut. Preberemo se vlože, med katerimi se nahaja prošnja mesta Bakra, naj se pomorska šola spremeni v akademijo. Nato se vrši tretje branje zakonskega načrta o uporabi vodne moči rek Gacke in Like. Sabor sprejme soglasno načrt tudi v tretjem branju. Načrt se predloži v sankcijo. Predsednik dr. Medaković: Z ozirom na velikonočne praznike se odloči sahor za nedoločen čas: predsedstvo se pooblašča, da skliče prihodnjo sejo prijemno. Konec seje ob 12. uri 12 minut.

+ **Sankcija.** Sankcioniran je zakon o provizoričnem finančnem nadaljevanju ohranjenih pogodbe od 1. marca do 30. aprila 1918.

+ **Naiveči greh na Odrskem** je no mislenju profesorja Raiffyia demokratična volilna reforma. Tako vsaj sledi iz njegovega govora, ki ga je govoril na dan obletnice smrti Lajosa Košuta. Pri tej priliki je rekel: »Naivečija dolžnost nam je dati pravice državljanom domovine, da služijo narodnemu edinstvu in veličasti historične mažarske države. Ali dati pravice tistim, ki delajo, da vržejo v blato naše najsvetejše ideje in da uničijo narodno edinstvo, to bi bil greh, za katerega ne bi bilo dovolj težke kazni ne na zemlji ne na nebu. Narod more dati pravice samo tistim, ki so dovolj inteligentni in ki se smatrajo za državno odgovorne elemente.«

+ **»Ne o Vrhem«** se bo imenoval dnevnik, ki prične izhajati dne 15. aprila v Solitu pod uredništvom Vinka Kisića. List bo stal na stališču jugoslovanske deklaracije.

+ **Američani proti Nemčiji.** Senator Owen je predlagal senatu, naj se ustanovi liga narodov, ki naj obsega Združene države in zaveznike. Liga naj bi izdelala postavbo o mednarodnih načelih. Tevtonski narodi naj se v ligo ne sprejmejo, razen če podpišejo načela in dokažejo z dejanjem, da se jih bodo držali. Če bi se Tevtoni branili, naj liga Nemčijo za dobo petih let gospodarsko izelira.

+ **Pogajanja z Rumunijo** ugodno napredujejo. V še nerešenih točkah se se bistveno približali.

+ **Pichon obolev.** »Neue Zürcher Nachrichten« poročajo iz Pariza: Gotovi krogi sodijo, da se Clemenceauovo ministrstvo čez drugo polovico aprila ne bo držalo. Iz Pariza se tudi poroča, da je francoski zunanji minister Pichon nenadoma obolev.

Ljubljanska aprovizacija.

a **Inozemsko meso.** Mestna aprovizacija ima še nekaj inozemskega mesa. Oddaja ga danes v torek, dne 26. t. m. od 5. do 6. ure popoldne na rodbinske izkaznice. Oddajala ga bo pa tudi v četrtek 28. t. m. popoldne od 7. do 10. ure dop. Kilogram prvovrstnega mesa stane 18 K, kilogram drugovrstnega mesa pa 16 kron.

a **Nadzorniki za prodajo mesa.** Mestna aprovizacija rabi 7 nadzornikov, ki bodo nadzorovali prodajo mesa pri posameznih mesarjih. Želi si predvsem zanesljivih in nepodkupljivih ljudi, ki bodo ta posel vestno in odločno opravljali. Prosilci, ki se za to delo zanimajo naj vlože pismene prošnje na mestno aprovizacijo na Poljanski cesti št. 13, I. nad., oddelek za meso. Osebo se ni treba oglašati.

a **Ovseni riž za doječe in noseče matere** se bode oddajal v vojni prodajalni v Gosposki ulici. Na vrsto pridejo stranke z izkaznicami št. 1—300 dne 27. marca, št. 301—600 dne 28. marca, od št. 601 naprej dne 29. marca. Na vsako izkaznico doječe ali noseče matere se dobi 1 kg ovsenega riža, ki stane 1 krono.

a **Orehi za III. in IV. uradniško skupino.** Stranke z izkaznicami III. in IV. uradniške skupine prejmejo orehe in sicer po pol kilograma za osebo. Kilogram stane 4 krone. Orehi se bodo oddajali pri Mühlleisnu na Dunajski cesti v sredo 27. t. m. popoldne in sicer III. uradniška skupina od 8. do pol 9. ure, IV. uradniška skupina od pol 9. do 9. ure.

a **Orehi na rumene izkaznice D.** Stranke z rumenimi izkaznicami D prejmejo orehe in sicer po pol kilograma za osebo. Kilogram stane 4 krone. Oddajali se bodo dne 27. t. m. pri Mühlleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: popoldne od 9. do pol 10. ure št. 1—100, od pol 10. do 10. ure št. 101—200, od 10. do pol 11. ure št. 201—300, od pol 11. do 11. ure št. 301—400, popoldne od 2. do pol 3. ure št. 401—500, od pol 3. do 3. ure št. 501 do konca.

a **Orehi na rumene izkaznice C.** Stranke z rumenimi izkaznicami C prejmejo orehe in sicer po pol kilograma za osebo. Kilogram stane 2 kroni. Dobe se pri Mühlleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: v sredo, dne 27. t. m. ob pol 4. do 4. ure št. 1 do 100, od 4. do pol 5. ure št. 101 do 200, od 5. do pol 6. ure št. 201 do 300. V četrtek, dne 28. t. m. popoldne od 8. do pol 9. ure št. 301 do 400, od pol 9. do 9. ure št. 401 do 500, od 9. do pol 10. št. 501 do 600, od pol 10. do 10. št. 601 do 700, od 10. do pol 11. št. 701 do 800, od pol 11. do 11. št. 801 do 900, popoldne od 2. do pol 3. št. 901 do 1000, od pol 3. do 3. št. 1001 do 1100, od 3. do pol 4. št. 1101 do 1200, od pol 4. do 4. št. 1201 do 1300, od 4. do pol 5. št. 1301 do 1400, od pol 5. do 5. št. 1401 do 1500. — V petek, dne 29. marca popoldne od 8. do pol 9. št. 1501 do 1600, od pol 9. do 9. št. 1601 do 1700, od 9. do pol 10. št. 1701 do 1800, od pol 10. do 10. št. 1801 do 1900, od 10. do pol 11. št. 1901 do 2000, od pol 11. do 11. št. 2001 do 2100, popoldne od 1. do pol 2. št. 2101 do 2200, od pol 2. do 2. št. 2201 do 2300, od 2. do pol 3. št. 2301 do 2400, od pol 3. do 3. št. 2401 do 2500, od 3. do pol 4. št. 2501 do 2600, od pol 4. do 4. št. 2601 do 2701, od 4. do pol 5. št. 2701 do 2800, od pol 5. do 5. št. 2801 do konca.

Ljubljanske novice.

Ij **Za deset dekaigramov mesa!** Prijatelj nam piše: V petek sem čel čez Pogačarjev trg mimo stojnic, med katere misliljo postaviti dr. Kreku spomenik. Bila je komaj osma ura. Vse polno ljudi je bilo. Stali so v vrsti: od teže let sključene žene, dekletca in fantki, še na pol otroci. Prvi hip si nisem mogel razložiti tega čakanja. Saj vendar zvečer ne delijo mesa, med večerom in jutrom pa je še dolga noč! Vprašal sem staro ženo, kako in kaj. Odgovorila mi je, da čakajo na jutro, ko dobe meso, deset dekaigramov na osebo, če jim bo sreča mila. Saj bi ne čakala, če bi bilo doma kaj krompirja, fižola in masti, toda tako — kaj hoče? Postal sem za hip ob stojnicah. Vedno več ljudi je prihajalo, sami otroci in ženske. Kmalu je bilo kakor na sejmišču. Kaj noč, kaj spanec, deset dekaigramov mesa na osebo, če bo šlo po sreči. In tako so čakali ljudje na trgu celo noč. Treba je tudi v domovini ekvivalenta za umiranje naših mož in fantov na bojišču in po bolnišnicah. Drugače bi ne bilo menda pravičnosti v našem družabnem redu. Ko sem odhajal, sem premišljeval, da vendar skrbi naša zakonodaja za varstvo mladoletnih in mater, da zahtevamo, naj se odpravijo nočne službe v tovarnah za ženske in delavce. Toda tukaj so nam vpeliali novo nočno službo in sicer v

prvi vrsti za ženske in otroke. Policijski sistem, ki so nam ga urinili kot surogat za ustavno življenje, je menda s tem zadovoljen. Ali je res to tako nujno potrebno, da izgubljajo lačni, na pol oblečeni ljudje cele noči — za deset dekaigramov mesa?

Gospodje, ne postavite spomenika dr. Kreku na Pogačarjevem trgu. Ali vsaj počakajte na boljše čase. Zalosten bo vas in sebe, ko bo zrl, kako posedajo ob njegovem piedestalu izstradana dekletca, fantki in trhle starke ter čakajo v mrazu cele noči na — deset dekaigramov mesa! Ne postavite mu tja spomenika, da ne bo videl, kako strada narod, katerega je ljubil.

Ij **Državna organizacija hišnih posestnikov.** V odbor državne zveze društev avstrijskih hišnih posestnikov na Dunaju je poklican predsednik prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani, gospod deželni računski svetnik Ivan Freligh.

Ij **Osješko gledališče v Ljubljani?** Hrvatsko osješko gledališče namerja privedi v Ljubljani meseca maja in junija daljšo gostovanje s svojo opero in opereto. Pooblaščenec gledališča se je mudil te dni v Ljubljani in je stopil v stik z deželnim odborom, da mu prepusti za gostovanje stavbo dežel. gledališča. Namero osješkega gledališča pozdravljamo. Ljubljana, ki je umetniško izstradana, potrebuje gledališča brez ozira na to, da bi tako gostovanje tudi znatno pospešilo kulturne stike obeh bratskih plemen.

Ij **Obleka za begunce,** ki stanujejo v Ljubljani. Za letno dobo se bodo oblačila brezplačno delila potrebnim beguncem pri tukajšnjem mestnem magistratu v naslednjem redu: Dne 2. aprila se vpisujejo stranke z začetnimi črkami A—B; dne 3. aprila B—C; dne 4. aprila C—D; dne 5. aprila D—E; dne 6. aprila E—F; dne 7. aprila F—G; dne 8. aprila G—H; dne 9. aprila H—I; dne 10. aprila I—K; dne 11. aprila K—L; dne 12. aprila L—M; dne 13. aprila M—N; dne 14. aprila N—O; dne 15. aprila O—P; dne 16. aprila P—Q; dne 17. aprila Q—R; dne 18. aprila R—S; dne 19. aprila S—T; dne 20. aprila T—U; dne 21. aprila U—V; dne 22. aprila V—W; dne 23. aprila W—X; dne 24. aprila X—Y; dne 25. aprila Y—Z. — Uradne ure: od 8. do 12. ure popoldne. — Vsak begunec naj prinese s seboj plačilno polo (izkaznica o istovetnosti ne zadostuje) in potrdilo o oddaji starih oblek, kajti begunsko oblačilo dobi odtlej le oni, ki od kako poprave potrebno ali ponošeno nerabljivo oblačilo. Stare obleke se lahko oddajajo vsak dan od 2. do 5. ure popoldne na stražnici mestnega magistrata.

Dnevne novice.

— **60 letnica.** Vič. g. Josip Zidanšek, duhovni svetovalec, ravnatelj knezoškofijskega deškega semenišča, profesor bogoslovja, je slavil 4. marca svoj 60. rojstni dan ter nastopil ta dan 60. tečaj kot profesor. Še na mnoga leta!

— **Železniška vest.** Uradno se razglašajo: Od 28. marca t. l. naprej stavita se na progi Jesenice—Trbiž proti vsakočasnemu preključu vsaki dan redno v promet osebna vlaka 1711 (Trbiž odhod ob 6. uri 21 min. pop., Jesenice dohod ob 7. uri 35 min. pop.) in 1712 (Jesenice odhod ob 10. uri 30 min. dop., Trbiž dohod ob 11. uri 45 min. popoldne).

— **Slovenski igralci in pevci ter igralke in pevke,** ki žele biti zopet angažirani pri deželnem gledališču v Ljubljani za sezono 1918-19, torej bivši člani naše drame, opere in operete, solisti, zboristi, epizodisti in komparzi, a tudi vse one Slovenke in Slovenci, ki se žele posvetiti igralškemu ali pevskemu poklicu, torej diletantje, ki hočejo postati stalni člani, naj se pismeno javijo na naslov: Slovenski gledališki konzorcij v Ljubljani. Vsakdo, ki se priključuje prvič, naj navede v svojem dopisu: rojstne podatke, potek šolanja, dosežani poklici, dosežanje event. delovanje na dramatičnem polju z navedbo ulog in ocen, svoje želje in bivališče. Konzorcij želi prav posebno, da se priglase gospodje in dame iz naših inteligentnih krogov s primerno izomiko in šolsko izobrazbo ter diletantje, ki imajo že vsaj nekaj rutine in repertoarja. Pismo se, da bi mu bili diletantje, živčijo, naj izven Ljubljane, prav dobrodošli, naj navedejo tudi svoje gažne pogoje. Sador more, naj priloži svojo sliko, ki se mu vrne.

— **Unrl** je v Zagrebu začetnik hrvatske znanstvene pedagogije, vpokojeni profesor Stefan Basariček, star 70 let.

— **Umrla** je v Lipici pri škofji Loki Marija Jenko iz občespoštovane Koroščeve. Vela, težke opeklene, ki jih je prej dobila, so jo spravile v grob.

— **Za podpolkovnika** je imenovan major Leopold Stuchly, predsednik zdraviliškega doma na Bledu.

— **Čudna pošta.** Iz selške doline nam piše naš dopisnik: V dopolnilo svojih poročil naznanjam še, da sedaj časih vendar deluje naša vojnja pošta. Najamejo namreč kak dan kakega voznika, da pelje pakete v Škofjo Loko. Obenem lahko prisede kak popotnik, če je na vozu prostor. Toda te se — kakor rečeno — zgodi le včasih.

— **Ukraden** je bilo v nedeljo ponoči iz hleva pri županu v Medvodah moško kolo z znakom »Iris« zelenim robom. Svavi se pred nakupom. Kdor bi opazil

tako kolo, naj takoj naznani na naslov: Medno št. 11, p. Št. Vid nad Ljubljano.

— **Prefrigani tihotapec.** Osješka »Die Drau« poroča: Osješka tržna policija je zaplenila na kolodvoru v Osjeku dva železniška voza steklenic mineralne vode Gießhübler, v katerih je bila namesto vode — najboljša moka, namenjena preko meje. Odpošiljatelj je policiji znan.

— **»ABC«.** Kot priloga »Kmetovalcu« je prišel izhajati list »ABC kmetijske in kmetijske izobrazbe«. Uredništvo pravi, da bo poskušalo, »prav po domače razlagati tiste znanosti, ki so podlaga umnemu ali celo umetniškemu kmetovanju«. Razpravljalo bo o postavah, o trgovini in sploh o vsem, kar mora dandanes vedeti vsak pameten in izobražen kmet, ki hoče gmočno uspevati in noče biti igrača v rokah premetencev.

Primorske novice.

p Državni poslanec Josip Fon bo 4. in 5. aprila v Gorici. Kdor bi želel z njim govoriti, naj se zgleda v hotelu »pri zlatem jelenu«.

p Sv. Križ na Vipavskem. Praznovali smo ljudski misijon prvi teden tega meseca, od 2.—10. marca. Gospodje misijonarji družbe sv. Vincencija Pavlanskega iz Ljubljane pod vodstvom vlč. g. Flisa so prinesli župnijama Sv. Križ in Velike Žabljice neke duhovno obnovitev, ampak tudi izredno duhovno veselje, ki je doseglo svoj višek na dan sklepa ob veličastni procesiji s presv. Rešnjim Telesom. Posebno udeležba mož in mladeničev pri procesiji je bila tako številna, da se je prej zdel za razmere vojnega časa tak nastop moških nemogoč. Vsi župljani obeh duhovnih — izjeme so bile jako redke — so prejeli svete zakramente. Nad sto mož in mladeničev se je na vabilo vlč. g. misijonarja Krivca prišlo za »apostolsko zvezo«, ki jih bo vodila k mesečnemu prejetanju sv. zakramentov. Poleg obstoječih kongregacij za dekleta v obeh duhovnjah, sta se vpeljali tudi kongregaciji za žene. Nanovo je pristopilo v kandidaturu 110 deklet in blizu toliko žen.

p Umrl je v celovski bolnišnici Zbogar Stefan, bivši posestnik v Avčah. Bival je dve leti in pol kot begunec v Celovcu.

Prosveta.

pr Leonova družba. Za leto 1918. prejemajo člani naslednji književni dar: 1. Bourget, Zmisl smrti. Roman iz svetovne vojne. — 2. P. St. Skrabec, Jezikoslovni spisi. — 3. Čas. Znanstvena revija. — Za leto 1919. bo »Leonova družba« med drugim izdala prevod češkega romana »Poslednja sodba«. — Ob koncu aprila bo izšel drugi dvojni zvezek »Časa« z zelo aktualno vsebino. Prvega zvezka imamo le še malo v zalogi; novi člani naj se torej kmalu oglašijo. Članarina znaša 6 kron; ustanovna 200 kron.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretresljivo vest, da je naš dobri soprog, skrbni oče, oziroma brat, gospod

Ivan Smrkoli

posestnik, trgovec in gostilničar

dne 23. t. m., dopoldne po dolgi mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajočega, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb se je vršil včeraj dopoldne. Sv. maše zadušnice se bodo brale v farni cerkvi na Brdu.

Pokojnika priporočamo v pobožno molitev.

Lukovica, 26. marca 1918.

981

Zalujoči ostali.

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom in znancem pretresljivo vest, da se je naša nad vse draga hči, sestra, svačkinja in teta, gospodična

ANA RAUNIK

dne 23. t. m. po zelo mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti, ločila od nas.

Pogreb se je vršil v nedeljo, dne 24. t. mes.

Priporočamo jo v blag spomin.

Bohinjska Bistrica, dne 25. sušca 1918.

983

Zalujoči ostali.

— **CIGARETE** — dobi, kdor mi preskrbi **STANOVANJE** obstoječe iz 2—3 sob, kuhinje in drugih pritliklin takoj ali pozneje. — Ponudbe se prosijo na upravo »Slovenca« pod šifro »Cigarete 696«.

— **ML'NAR** — samostojen delavec, star 30 do 50 let, dobi dobro in trajno mesto s celo oskrbo v hiši. Pismene ponudbe je poslati na naslov: Brača pl. Dolanjski, Sv. Jana pošta Jaska, Hrvatska. 800

Zahvala.

Povodom nenadne izgube našega iskrenoljubljenega očeta, brata, gospoda

Antona Zurca

trgovca in veleposestnika graščine Krupa, Belakrajina

došlo nam je toliko izrazov odkritosrčnega sočutja, ljubezni in tolažbe, da nam je nemogoče se vsakemu posebej zahvaliti.

Bodi nam torej dovoljeno, da se tem potom vsem skupaj srčno zahvalimo.

Zlasti se zahvaljujemo za srce segajoče žalnice, katere je zapel pevski zbor Čitalnice iz Črnomlja, dalje mestni črnomaljski požarni brambi, gg. trgovcem, uradnikom in prijateljem, ki so v tako obilnem številu prišli posloviti se na njegovi zadnji poti. Prav iskrena zahvala č. semiški duhovščini, osobito g. župniku P. Destalu, ter vsem ostalim udeležnikom pogreba. Še enkrat vsem skupaj in vsakemu posebej: Bog plačaj!

Na Krupi, dne 15. marca 1918. 973

Antonija Zure, hči. — Ivan Zure, brat. — Uršula Zure, Josipina Mazi, Marija Gimpelj, Ana Javornik, Antonija Znidaršič, rojene Zure, sestre. — Pepi Zure, nečak.

Klanjajoč se volji Najvišjega naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je Bogu Vsemogočnemu dopadlo vzeti k Sebi našega iskrenoljubljenega, predobrega očeta, gospoda

Ivana Auman

posestnika in kovaškega mojstra na Viru pri Domžalah,

daneč ob 1. uri zjutraj po dolgotrajni in mučni bolezni, večkrat previdenega s sv. zakramenti, v 58. letu starosti.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v četrtek, 28. marca, ob pol 11. uri dopoldne iz hiše žalosti na pokopališče v Dobu.

Prebлага pokojnika priporočamo v molitev in blag spomin.

Vir, 26. marca 1918.

Marijeta Auman, soproga, Marija, omož. Bremšak, Cecilija, Terezija, Roza, hčere, Franc, Ivan, sinova.

Zahvala.

Vsem, ki so ob smrti naše preljube mame, gospe

Rozalije Plavšak

sočustvovali z nami, darovali krasne vence, oziroma vsote in dobrodelne namene in spremili v tako častnem številu pokojnico na zadnji poti, naša najiskrenejša zahvala.

Posebna zahvala še gosp. rudniškemu zdravniku dr. Baumgartnu za njegovo ljubeznivo in neumorno zdravniško pomoč, s katero je lajšal pretežke ure njene bolezni, nadalje duhovnemu svetniku preč. g. Franc Časl-u za njegove večkratne tolažilne obiske med boleznijo, kakor tudi za njegove lepe besede ob odprtem grobu.

Najlepša zahvala še gg. pevcem za pretresujoče žalostinke pred hišo in na pokopališču.

Trbovlje, 20. marca 1918.

Ludvik in Robert Plavšak, sinova, Amalija Logar, roj. Plavšak, hči.

Obvestilo in zahvala.

S potrjim srcem obveščamo sorodnike, prijatelje in znance, da je naša iskrenoljubljena, dobra mati, oziroma tašča, no-na, gospa

Ratarina vd. Doljak, roj. Breclji

veleposestnica v Solkanu

dne 24. t. m. po dolgi, mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage nam pokojnice se je vršil danes ob dveh popoldne na pokopališče k Sv. Križu, kjer se je truplo začasno položilo v poseben grob; po končani vojni se bo prepeljalo k večnemu počitku v Solkan.

Sv. maše zadušnice se bo brale v tu-kajšnji frančiškanski cerkvi v torek, dne 2. aprila t. l., ob 8. uri dopoldne.

Obenem zahvaljujemo prisrčno vse častite gospe in gospode, ki so z udeležbo pri pogrebu izkazali pokojnici zadnjo čast in ki z nami sočustvujejo.

V Ljubljani, dne 26. marca 1918.

Gabrijela Franko roj. Doljak, Kristi Doljak, hčeri.

Odvetnik dr. Alojzij Franko, zet, Vida, Igor, Dušan, Bogdana, Jelica, Cio-ker, vnuki in vnukinje.

Lepa miza

se proda. Poizve se Marije Terezije cesta št. 8, II. nadstropje, levo, od 11. do pol 2. ure.

Išče se

prodajalka

zmožna obeh jezikov, katere je že službovala v knjižarni ali papirni trgovini. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod števil. 761.

Kuharica

na deželo, k večji družini, se išče. Plača mesečno 40 kron. Ponudbe: Julijana Valenčič, Trnovo na Kranjskem.

Prodajalka

mešane stroke, obeh deželnih jezikov zmožna, želi svojo službo s 1. majem premeniti. — Ponudbe pod »Zanesljiva 941« na upravo lista.

Kontoristinija

se sprejme. Po dogovoru stanovanje in hrana v hiši. — Edmund Kotzbek, Kranj.

Kislo vodo „Silva vrelec“

žganje in vino

razpošilja A. Oset, p. Guštanj, Koroško.

Kupim steklenico in zamaške.

Najboljše nadomestilo za dragi in nezdravi ruski čaj in kavu nam daje novi, iz domačih rastlin napravljeni aromatični, zdravi, okusni in naravni ZELIŠČNI ČAJ (trapistni čaj). En zavojček stane 50 vin. Po pošti se pošilja najmanj 10 zavojčkov.

JOS. BERDAJS

Ljubljana 4, Zeljarska ulica.

Cunje

suknene odrezke stare in nove, kakor vse vrste bombažastih in volnenih cunj, žaklje-vino, odeje, vrvi itd. v vsaki množini in po najvišji ceni kupuje

E. KOTZBEK V KRANJU.

Prodaja

se po zmernih cenah v večji množini

mla „Dob“, oglje, Wermuth-vino, bolgarski mandeljini

v večjih kosih pri trdku

A. KUŠLAN, LJUBLJANA,

Karlovška cesta števil. 15.

Kdor namerava prodati še kaj

kostanjevega lesa

3263

naj ga takoj ponudi trdku

J. POGAČNIK

LJUBLJANA, Marije Terezije cesta 13.

Konjak

iz vin lastnega pridelka destilirani, pri slabostih vsled starosti in težkočah v želodcu že več stoletij sloveč kot krepičilo za ohranitev življenja. Razpošila 10 let starega 4 poliliterske steklenice franko po pošti za 88 kron, mladejša triletnega, čudovito učinkovitega kot bol lajšajočega vrbalno sredstvo pri trganju v udih. Francovo žganje, 4 poliliterske steklenice za 60 kron. Vino od 56 litrov naprej. Beli rizling po K 5.— in rdeči burgundec po K 5'60 liter. 125

Benedikt Hertl,

graščak, grad Golice, Konjice, Štajersko.

Restavracija „pri Maliču“

LJUBLJANA, nasproti glavne pošte.

Točijo se priznana dobra vina.

Za seje, shode in zborovanja na razpolago velika separatna soba.

Za mnogobrojni obisk se slavnemu občinstvu priporoča

velespoštovanjem

STANKO JESENKO.

Služkinja

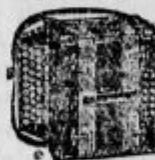
z boljšimi izpričevali se išče k boljši družini dveh oseb na Dunaj. Plača časa primerna. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 980.

Licitacija konj.

Pri vnovčevalnici za konje v Ljubljani se vrši dne 4. in 18. aprila, vselej ob 9. uri dopoldne, v Kočevju dne 6. in 26. aprila ob 10. uri, v stabilni konjski bolnišnici v Kranju dne 8. in 22. aprila ob 9. uri licitacija konj, ki so potrebni odpčitka.

K licitaciji se dopuste le taki ponudniki, ki se izkažejo kot poljedelci z legitimacijo, potrjene od politične oblasti.

Zastorj dobi vsak na željo

moj glavni katalog ur, srebrnine, zlatnine in godbenih predmetov. Violine po K 14, 20, 25, n. više. Dobre harmonike po K 16, 25, 35 in 50; prvovrstne harmonike po K 70, 80, 100 in 120; trovrsne po K 180, 200, 240 in 280. Zamena dovoljena ali denar nazaj. Pošiljatev po povzetju ali predplačilu. Razpošiljalnica JAN KONRAD c. in kr. dvorni dobavitelj Most (Brüx) števil. 1754, Češko.

Trgovski sotrudnik

vojaščinu prost, želi takoj nastopiti službo v mešani oziroma specerijski in železniški trgovini, pa samo v takem kraju, kjer se dobi stanovanje in hrana. Plača postranska stvar. Cenjene ponudbe pod »Marljiv«, poštnoštevil. Sv. Duh — Loče (Štajersko). 974

Iščem izurjenega

žagarja

za žago na turbino s polnim jarmom (Vollgatter) na Hrvatskem, proga Karlovac-Reka. Ponudbe naj se pošiljajo na naslov: M. Šneller, Dobra, pošta Brod-Moravice, Hrvatsko. 975

Svetivansko gospodarsko društvo »Narodni dom«

Sv. Ivan pri Trstu

išče izurjenega gostilničarja

čigar žena mora biti dobra kuharica. V restavraciji, h kateri spada prostora vrt in dvorana, se prirejuje narodne veselice in zabave, kjer se mora mnogokrat srečati več sto gostom. Kavcija in pogoj po dogovoru. — Ponudbe z natančnim naslovom naj se pošiljajo na Svetivansko gospodarsko društvo »Narodni dom« Sv. Ivan pri Trstu.

Št. 262/Pr.

Razpis.

Podpisani deželni odbor razpisuje službo

OKROŽNEGA ZDRAVNIKA V METLIKI

z letno plačo 1400 K, aktivitetno doklado 200 K in s pravico do dveh petletnih po 100 K.

Prosilci za to službo naj pošljejo svoje prošnje podpisane deželnemu odboru

do 20. aprila 1918

in jim prilože dokazila o starosti, upravičenju do izvrševanja zdravniške prakse, avstrijskem državljanstvu, fizični sposobnosti, pravosti, dosedanjem službovanju ter o znanju slovenskega in nemškega jezika. 971

Od deželnega odbora kranjskega

v Ljubljani, dne 21. marca 1918.

Dne 2. aprila otvorim zopet

trgovino ročnih del

Toni Jager,

Židovska ulica števil. 5

in priporočam razen prejšnje zaloge še sledeče, kar se mi je posrečilo dobiti še zunaj: dela v štilu Richillieu, miljeje, prtičke, blazine in drugo, vse že prieto z belo prejo, poleg tega še vse moderne vezene ter nove vzorce predtiskarij za obleke in bluze, ki jih sprejemam v izvršitev. V delo sprejemam tudi za belo vezanje cele opreme za neveste, za tamburiranje itd.

970

Toni Jager.

Use vojaške predmete!

Za preprodajalce

priporočam po znane nizkih cenah svojo zalogo

zvezd vseh vrst port portepejev med obvez redov sabelj bajonetov mečev kupel pasov cepic

rokavio ovojnih gamaš usnjenih gamaš vojaškega sukna egal. sukna gumbov vseh vrst in pritliklin zgotovlj. uniform dežnih plaščev kozuhastih vreč kožuhov vseh vrst

čepic znakov rož za čepce ovratnikov vseh toaletnih in galan erijskih predmetov glavnikov krtač mila zobne paste

brilantne pudra instrumentov za nohe parfumov ogledal brivskih aparatov potnih necessairejev ročnih kovčkov velikih in malih

Splošni zavod za uniformiranje

RUDOLF BODENMULLER

Ljubljana, Stari trg 8.

3133